

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra germanistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tradice a funkce německých buršenshaftů v 21. století – Frankonia zu
Heidelberg
The Tradition and Function of German Bursenschaften in the 21st Century –
Frankonia zu Heidelberg
Damián Solanes

Vedoucí práce: prof. PhDr. Milan Tvrdík, CSc.
Studijní program: Specializace v Pedagogice
Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání a Německý jazyk se
zaměřením na vzdělávání

2022

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Tradice a funkce německých buršenshaftů v 21. století – Frankonia zu Heidelberg* potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11.července 2022

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá současným stavem kdysi významné studentské organizace tzv. buršenshaftů na základě vlastní zkušenosti z pobytu na univerzitě v Heidelbergu. Ve dvou úvodních teoretických částech se práce zaměřuje na historii a tradici německých buršenshaftů. Ve třetí, praktické části, bude provedena pomocí dotazníků analýza současného postavení a významu buršenshaftů v životě bývalých a aktivních členů spolku na univerzitě v Heidelbergu. Cílem práce je zmapovat současný stav buršenshaftů a zjistit, jakou roli zastávají v 21. století.

KLÍČOVÁ SLOVA

Německo, studentské spolky, buršenshafty, studenti, Frankonia zu Heidelberg

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the current state of the once important student organization of the so-called bursenschaften based on my own experience at the University of Heidelberg. In two introductory theoretical parts, the thesis will focus on the history and tradition of the German bursenschaften. In the third, practical part, questionnaires are going to be used to analyse the current position and importance of the bursenschaften in the lives of former and active members of the fraternity at the University of Heidelberg. The aim of the thesis is to map the current status of the bursenschaften and to ascertain what role they play in the 21st century.

KEYWORDS

Germany, student fraternities, bursenschaften, students, Heidelberg, Frankonia zu Heidelberg

Obsah

Úvod	7
1 Definice a historie	9
1.1. Co jsou studentské spolky? Definice	9
1.2. Typy studentských spolků	10
1.3. Co jsou buršensšafty?	14
1.4. Buršensšaft Frankonia zu Heidelberg	16
1.5. Historie buršensšaftů	17
1.5.1. Buršensšafty od Vídeňského kongresu do roku 1871	17
1.5.2. Od sjednocení Německa do konce monarchie	19
1.5.3. Výmarská republika a období nacismu	21
1.5.4. Od 1945 do současnosti	22
2 Buršensšafty v současnosti	25
2.1. Aktuální údaje	25
2.2. Poznávací znamení studentských spolků	26
2.3. Tradice	28
2.3.1 Vstup do spolku	28
2.3.2 Rozdělení členů	28
2.4. Spolkové události	33
3 Praktická část – studie konkrétního případu	35
3.1. Metoda práce	35
3.1.1. Účastníci	35
3.1.2. Proměnné a nástroje	35
3.1.3. Postup	36
3.1.4. Statistická analýza	36

3.2	Výsledky	37
3.2.1.	Sociodemografické údaje	37
3.2.2.	Důvody pro vstup	40
3.2.3.	Život v buršensšaftu	42
3.2.4.	Spolek a vysokoškolská studia (studium, soužití, benefity)	43
3.2.5.	Budoucnost spolků	50
4	Diskuze	51
	Závěr studie	53
	Závěr	54
	Seznam použité literatury	58

Úvod

Cílem mé bakalářské práce je prozkoumání historicko-kulturního aspektu německých buršenshaftů a zjištění, v jaké situaci se momentálně nacházejí.

První část práce se soustředí na důležité historické momenty německých spolků, jejich kořeny, postupný vývoj a faktory, které měly na vývoj spolků zásadní vliv. V druhé části práce jsou popsány kulturní záležitosti spolků v dnešní době, přičemž hlavní důraz je kladen na seznámení čtenáře s životem a zvyky ve spolcích. V závěru práce je pak uvedena část praktická, v níž pomocí dotazníků vyplněných aktuálními členy německého spolku Frankonia zu Heidelberg budou zjištěny individuální zkušenosti a názory jedinců, kteří se v dnešní době aktivně podílejí na spolkovém životě.

Jak jsem se začal zajímat o spolky

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybral německé buršenshafty v 21. století. Tímto tématem jsem se začal zabývat od chvíle, kdy jsem se během svého ročního pobytu ve městě Heidelbergu na jihozápadě Německa, se studentskými spolky dostal do kontaktu poprvé. Bylo tomu tak v říjnu roku 2018, kdy jsem se náhodou ocitnul na území spolku Heidelberger Wingolf. Na kopci, tyčícím se na levém břehu řeky Neckar, stál dvoupatrový dům připomínající šlechtické sídlo. Dům však neobývala německá šlechta, ani žádný velkostatkář, nýbrž mladí němečtí studenti. V přátelském duchu, jsem se lámanou němčinou s členy spolku bavil a, nevěřic svým očím, se jich začal vyptávat, jak takový spolek funguje a jak je něco takového vůbec možné. Po jednom večeru jsem ani zdaleka nepochopil, jak takové uskupení může existovat, stačilo to však k tomu, aby se zrodil můj zájem o toto mysteriózní společenství. Postupně jsem se dostal na několik akcí pořádaných různými spolky a mé sympatie k nim začaly nabývat stále větších rozměrů. Ačkoli jsem měl původně v plánu zůstat v Německu pouze jeden semestr, za pár měsíců jsem obdržel mail s nabídkou prodloužení pobytu. Nemusím snad říkat, že rozhodnutí zůstat, mi moc času nezabralo.

Na další semestr jsem si vytyčil dva hlavní cíle: obklopit se v nejvyšší možné míře německy mluvící komunitou a seznámit se do hloubky s německou kulturou. To se mi do té doby moc nevedlo, neboť jsem se pohyboval spíše v mezinárodní studentské komunitě. Má motivace strávit semestr v německém spolku byla proto jasná. Za zimní semestr jsem se spřátelil s několika členy různých spolků, které jsem následně kontaktoval s dotazem, zda by bylo možné strávit u nich letní semestr. Vstup do spolku nebyl zdaleka tak snadný, jak jsem se

původně domníval. Jednou byla překážkou nedostatečná ubytovací kapacita, jinde zas považovali můj dvousemestrální pobyt v Německu za příliš krátký, z některých místech se mi odpovědi nedostalo vůbec.

Když jsem se na konci ledna s ambiciózní myšlenkou dostat se do německého spolku již pomalu rozloučil a začal se zamýšlet nad dalšími možnostmi ubytování, obdržel jsem zprávu, abych v daném týdnu přišel na spolek Frankonia zu Heidelberg a povečeřel s jejími členy. K mému překvapení mi po týdnu nebyl nabídnut jen pokoj k bydlení, ale i možnost stát se regulérním členem tohoto německého spolku. Navzdory mému dosavadnímu zájmu o tato uskupení jsem si nebyl jist, do čeho jdu a přemohla mě jistá skepse a neklid. Nakonec však převládla zvědavost a touha zažít něco netradičního. Nyní, tři roky po mém pobytu v tomto spolku, můj entuziasmus pro spolky stále přetrvává a věřím, že jsem schopen přiblížit jejich svět i ostatním.

1 Definice a historie

1.1 Co jsou studentské spolky? Definice

Studentské spolky by se daly definovat jako společenské organizace, které vznikly z nutnosti pokrýt základní potřeby studentů, týkající se především stravy a ubytování. Obvykle se členství získává před nebo po dobu studia na univerzitě a trvá celý život. Forem studentských spolků je nespočet, liší se pak svými vnitřním fungováním, tradicemi a zvyky. Jako příklad lze zmínit belgické katolické Studentenclubs, francouzské Corpo nebo Bureau des étudiants, italské Ordine goliardico, holandské Studentenvereniging nebo Dispuut, finské a švédské Studentnation, nebo v neposlední řadě americké spolky, pojmenované podle řeckých písmen, které jsou nejvíce proslulé díky populárním americkým filmům z univerzitního prostředí.

Všechna tato studentská uskupení, spolky, bratrstva a studentské korporace na Západě mají jistý společný historický základ, který sahá až do středověku.¹ Rozvoj univerzit v Evropě začal se založením univerzity v Bologni roku 1088. Univerzita si mohla užívat nevídaných privilegií, která jí udělil císař Friedrich Barbarossa, díky nimž nepodléhala ani papeži, ani jinému duchovenstvu, což ale také znamenalo, že nebyla finančně podporována, a to ani městem. Většina výdajů se pokrývala z financí, které pocházely především z kapes studentů.²

Studenti se pak začali seskupovat a byli rozděleni podle regionálního původu – díky stejnému jazyku nebo podobnému dialektu, tak k sobě měli blíže. Začaly tak vznikat krajanské spolky, takzvané „nationes”, které se brzy staly součástí univerzit. Tyto spolky zajišťovaly studentům nejen ochranu a základní potřeby, nabízely také podporu v případě nemoci, či jiných mimořádných událostí. Studenti žili a pracovali v ubytovnách, kterým se říkalo „bursa”. Postupem času se začalo studentům využívajícím těchto ubytoven říkat „bursae”. Poprvé je tento model spolku zmiňován v roce 1222.³

Nationes byly nakonec čtyři a byly rozdělené především podle národnostních a náboženských faktorů. Tato skutečnost znamená prvopočátek různých studentských asociací na evropském území. Většina univerzit založených ve středověku na teritoriu tehdejší Svaté

¹ KRAUSE, Peter, *O Alte Burschenherrlichkeit*, Wien: Edition Kaleidoskop, 1980, s. 177.

² WIPPERMANN, Wolfgang, *Männer, Mythen und Messuren: Geschichte der Corps und Burschenschaften*, Hamburg: Orsburg Verlag, 2019, s. 16.

³ KRAUSE, Peter, *O Alte Burschenherrlichkeit*, Wien: Edition Kaleidoskop, 1980, s. 9.

říše římské národa německého byla zařízena právě podle Boloňského modelu.⁴ Díky tomuto modelu se jednalo o svobodné univerzity, narozdíl od jiných univerzit na evropském území, které spadaly pod správu církve.

Výraz studentský spolek je pouze obecným pojmem vztahujícím se k různým typům studentských sdružení, kterých se, jen v samotném Německu, vyskytuje velké množství. Za dlouhá léta existence se u jednotlivých spolků vyvinula řada dnes již typických vnějších znaků. Ačkoli se spolky v mnohém podobají, je třeba mezi nimi rozlišovat. Základní rozdíl spočívá v tradicích a zaměření spolků. Na každý jejich typ se váže jiný průběh jeho vzniku a odlišný historický kontext. Jako příklad velmi markantního rozdílu lze zmínit tzv. *schlagende* (šermující) a *nichtschlagende* (nešermující) spolky, nebo *farbentragende* a *nicht farbentragende*, neboli spolky, které nosí tzv. *Couleur* (vnější poznávací znamení studentských spolků). Spolky pěstující šerm pořádají takzvané *Mensuren* (šermířské zápasy), zatímco spolky, jejichž členové nosí *Couleur*, dávají svými barvami najevo, ke kterému bratrstvu přísluší. Navzdory své různorodosti mají téměř všechny formace několik základních zásad, kterými se řídí, jako je například zásada *Lebensbundprinzip*, což označuje princip, podle něhož se jedinec při vstupu do spolku stává jeho členem na celý život.⁵ Všechny tyto termíny budou později podrobněji vysvětleny v části práce zaměřující se na tradice a charakteristické rysy spolků.

1.2 Typy německých studentských spolků

Landsmanšafy

Tento typ spolků původně sdružoval studenty na základě tzv. regionálního principu: Název *Landsmannschaft* odkazoval na region, ze kterého jeho členstvo pocházelo. Landsmanšafy vznikaly již ve 14. století podle Boloňského modelu studentských spolků. Hlavní roli zde nehrála sounáležitost národní, nýbrž sounáležitost podle kraje, odkud daný student pocházel, od toho je také odvozen název tohoto typu spolků. Na pražské univerzitě, jež byla založena v roce 1348 a která se stala prvním říšským vysokým učením, vznikl například český,

⁴ Více v ELLWEIN, Thomas, *Die Deutsche Universität. Vom Mittelalter bis zur Gegenwart*, Königstein: Fourier, 1985, s. 79–83.

⁵ RASKITO, Daniela, *Dir gehör' ich, Dir bleib ich bis zum Tod!*, NDR. 17. 10. 2014. [online: <https://www.ndr.de/geschichte/Geschichte-der-Studentenverbindungen,studentenverbindung150.html#:~:text=Das%20Wort%20%22Studentenverbindun g%22%20ist%20nur,der%20Studentenverbindung%20war%20nie%20unver%C3%A4nderlich>, cit. 16. 5. 2022].

bavorský, saský a polský spolek.⁶ Dnes je tento princip zrušen, takže jsou členové přijímáni ze všech regionů Německa. Landsmanšafy se považují za apolitické, bývají většinou nešermující, nebo tzv. *fakultativschlagende* (šerm ve spolku je dobrovolný) a nosí *Couleur*.

Corps

Termín původně pochází z francouzského jazyka a znamená tělo nebo celek.

V oblasti studentských spolků se však odkazuje na zvláště stará studentská bratrstva. Členové nosí *Couleur* a podstatná část z nich je šermujícími spolky. *Corps* přijímají studenty univerzit v Německu, Rakousku a Švýcarsku. I zde platí zásada *Lebensbundprinzip*, kdy členové, zůstávají členy spolku i po ukončení studia. *Corps* se považují za apolitická, nábožensky a ideologicky tolerantní sdružení.⁷

Damenverbindungen

Počátky ženských studentských spolků spadají do začátku 20. století, kdy začaly být ženy přijímány ke studiu na vysoké škole. Do těchto spolků mohou vstupovat pouze ženy. Vzhledem k tomu, že většina spolků přijímá výhradně muže, je takto aspoň částečně kompenzována genderová nevyváženost ve spolkové komunitě. Drtivá většina spolků v Německu je ale pouze mužského zastoupení.⁸ Za hlavní zásady považují dámské spolky poctivost, přátelství a odvahu. Každý rok se zakládají nové ženské spolky, jsou ale velmi málo zastoupeny a často nedisponují spolkovým domem. Scházejí se proto v místních hospodách a někdy navštěvují domy spřátelených mužských spolků. Jednou ročně se vždy v jiném univerzitním městě koná mezinárodní setkání ženských spolků. I zde platí *Lebensbundprinzip*. Z velké části nosí členky *Couleur*, dosud však žádný z dámských spolků nepěstuje šerm.⁹

⁶ WIPPERMANN, Wolfgang, *Männer, Mythen und Messuren: Geschichte der Corps und Burschenschaften*, Hamburg: Orsburg Verlag, 2019. s. 20.

⁷ Zusammenhalt. CORPS Webseite der Koesener und Weinheimer Corpstudenten. [online: https://die-corps.de/die_corps_-_was_uns_auszeichnet, cit. 17. 5. 2022].

⁸ WIGGERINGLOH, Anna, „Hohe Damen“ und „Alte Herren“, *Deutschlandfunk*, 1. srpna 2010. [online: <https://www.deutschlandfunk.de/hohe-damen-und-alte-herren-100.html>, cit. 17. 5. 2022].

⁹ MCCASKILL, Grace Mary, Zipfel der Freundschaft: Sie schlagen sich nicht, sie schwören sich ewige Treue: in Damenverbindungen tragen Frauen Farben. *Der Spiegel*, 20. 10. 2002. [online: <https://www.spiegel.de/start/zipfel-der-freundschaft-a-ed8d1d78-0002-0001-0000-000025492948?context=issue&name=ZIPFEL+DER+FREUNDSCHAFT>, cit. 17. 5. 2022].

Zastřešující organizace

Dalším kritériem, podle kterého se dají rozlišit jednotlivá studentská společenství, je příslušnost ke konkrétní zastřešující organizaci, která slučuje několik spolků s podobnými statuty. Členství v takovéto organizaci však není povinné. Například spolky, které se již neztotožňují s principy zastřešující organizace, mohou sdružení opustit a jsou pak nezávislé.

(1) ATB: Akademischer Turnbund – Akademická gymnastická federace

Akademická gymnastická federace (ATB) je zastřešující organizací pro Gymnastické a sportovní svazy na univerzitách a vysokých školách. Po násilném rozpuštění v dobách národního socialismu byla v roce 1950 ATB znovu zřízena.¹⁰ Členové ATB nejsou šermujícími spolky, neuvžívají *Couleur*, tudíž nenosí žádné čepice, stuhy, nebo jiná poznávací znamení. Členové přikládají zvláštní důležitost pravidelné fyzické aktivitě. Jejich heslem je: „*in einem gesunden Körper auch ein gesunder Geist wohne*“ (ve zdravém těle zdravý duch). Spolky v ATB ctí *Lebensbundprinzip* a na rozdíl od předešlých spolků nejsou seskupeními výhradně mužskými.¹¹

(2) UV: Unitas-Verband der wissenschaftlichen katholischen Studentenvereine – Unitas Asociace vědeckých katolických studentských asociací

Tato organizace se vyvinula z katolického studentského spolku Ruhrania, založeného v Bonnu v roce 1847. Zpočátku byli členy pouze studenti teologie. V roce 1850 byl název sdružení změněn na Unitas. UV byla založena v roce 1855 a je jednou z nejstarších studentských a akademických asociací v Německu. Jejich heslo zní „*in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas*“ a znamená: V nutném jednotu, v nerozhodnutém svoboda, ve všem láska.

Mezi principy sdružení patří „*virtus, scienta et amicitia*“. „*Virtus*“ znamená, že odpověď na všechny otázky lidské existence se skrývá v poselství Ježíše. „*Scienta*“ vybízí členy k vzdělávání nad rámec jejich univerzitních studií a „*amicitia*“ považuje přátelství mezi členy za nejdůležitější zásadu. Jedná se o nešermující, spolek, který užívá *Couleur* a není jen výhradně mužský.¹²

¹⁰ Zeittafel. ATB Akademischer Turnbund. [online: <https://www.atb.net/zeittafel/>, cit. 17. 5. 2022].

¹¹ Verbindungen. ATB Akademischer Turnbund. [online: <https://www.atb.net/die-verbindungen/>, cit. 17. 5. 2022].

¹² Der Unitas-Verband. Verband der Wissenschaftlichen Katholischen Studentenvereine Unitas e.V. [online: <https://www.unitas.org/strukturen>, cit. 18. 5. 2022].

(3) DS – Deutsche Sängerschaft – Němečtí pěvci

Německá asociace pěvců je zastřešující organizací pro spolky, v nichž má zpěv ústřední význam. Pravidelný zpěv, zejména ve sborech, je denním chlebem studentů, kteří jsou členy Německých pěvců. Spolky pod touto organizací se věnují šermu dobrovolně a užívají *Couleur*, vstup do spolku je povolen pouze studentům mužského pohlaví. Cíl Německých pěvců je zachovat a pečovat o německou kulturu, proto se zpívají především německé písně. Na spolkových setkáních pak zaznívají především písně ve vícehlasém mužském zpěvu. Dnes mají Němečtí pěvci kolem 3000 členů z celkem 18 univerzitních měst a 22 pěveckých spolků.¹³

(4) KV – der Kartellverband katholischer Studentenvereine – Kartelové sdružení katolických studentských spolků

KV je Sdružení katolických studentských spolků, které bylo původně založeno v roce 1853 jako Berlínský čtenářský klub. Principy sdružení jsou náboženství, věda a přátelství. Zatímco náboženství znamená, že členové se společně účastní bohoslužeb a jsou navzájem spojeni vírou, věda vybízí ke komplexnímu a nepřetržitému vzdělávání studentů. Přátelství je pak znázorněno v rámci principu *Lebensbundprinzip*, který zde má křesťanský význam: Celoživotní členství lze chápat jako formu křesťanského bratrství mezi členy. Ačkoli nošení *Couleur* bylo zpočátku zamítnuto, jednotlivé spolky začaly nosit uniformy, členové KV ale nešermují. Ve Spolkové republice Německo, Rakousku a Švýcarsku je v této organizaci sdruženo zhruba 80 aktivních studentských spolků.¹⁴

(5) WJSC – Werningeroder Jagdkorporationen – Senioren-Convent

(WJSC) je jednou ze dvou zastřešujících organizací loveckých studentských spolků v Německu a Rakousku. Lovecké spolky se považují za politické, šerm je u nich věcí dobrovolnou a příslušníci nosí *Couleur*. Náplní těchto spolků je ochrana přírody a dodržování etických zásad lovu. Respektují takzvaný „*Waidgerechtigkeit*“ (lovecká spravedlnost).¹⁵

¹³ Die deutsche Sängerschaft. Deutsche Sängerschaft: Weimarer CC. [online: <https://xn--deutsche-snaengerschaft-kzb.de/ueberDS>, cit. 18. 5. 2022].

¹⁴ Grundsätze des Kartellverbandes. Kartellverband katholischer Studentenvereine. [online: <https://www.kartellverband.de/kartellverband/grundsaeetze.html>, cit. 18. 5. 2022].

¹⁵ Vice v Coburger Convent: Coburger Convent der akademischen Landsmannschaften und Turnerschaften an deutschen Hochschulen. [online: <https://coburger-convent.de/>, cit. 18. 5. 2022].

(6) CV – Cartellverband der Katholischen Deutschen Studentenverbindungen

Zastřešující organizace založená v roce 1856 v současnosti sdružuje 120 aktivních členů Katolické vazby v univerzitních městech ve Spolkové republice Německo. Asociace korporací jmenuje čtyři cíle nebo principy: „*religio, scienta, amicitia, patria*”. „*Religio*” znamená sladění osobního života s katolickými křesťanskými hodnotami, „*scienta*” ochotu k mezioborové výměně zkušeností a usilovné studium. „*Amicitia*” znamená doživotní přátelství v rámci uzavřeného sdružení a „*patria*” znamená přiznání ke svobodně demokratickému základním zákonu Spolkové republiky Německo a jejím kulturním dějinám. Spolky sdružené v této organizaci se nevěnují šermu, ale mají *Couleur*.¹⁶

(7) WB – Wingolfsbund

Wingolfsbund (WB) je zastřešující organizací křesťanských, nešermujících spolků, které nosí *Couleur*. Vyskytuje se ve Spolkové republice Německo, v Rakousku a v Estonsku. Byla založena ve Spolkové republice Německo v roce 1844. Heslo „*Di henos panta!*“ (skrže jedno všechno) a odkazuje na víru v Ježíše Krista.¹⁷

1.3 Co jsou buršenshafty?

Etymologie slova Bursch

Při letmém pohledu na slova „*der Bursch*” a „*die Börse*” by nás sotva napadlo, že se jedná o slova etimologicky příbuzná. Slovo „*die Börse*” pochází z latinského výrazu „*bursa*” a v době svého vzniku označovalo: kůži, či kožený váček. Tento výraz se do latiny dostává z řeckého „*βύρσα*” (býrsa), jehož původní význam byl stažená kůže. *Bursa* se postupem času dále sémanticky vyvíjí, a kromě původního významu se používá i k označení společné pokladny. Patrně již od středověku se tímto slovem označovaly společné prostory univerzity sloužící ke stravě a ubytování, ale i podpoře sociálně znevýhodněných studentů. K danému významovému posunu mohlo dojít tak, že každý ze studentů musel ze svého měšce (Geldbeutel) přispět do společné kasy.

V období rané horní němčiny se namísto „*Börse*“ začíná stále více prosazovat „*die Bursche*“. Tímto výrazem se označovala obydlí financovaná ze společných prostředků.

¹⁶ Wesen der CV-Verbindungen. CV – Cartellverband der Katholischen Deutschen Studentenverbindungen. [online: <https://www.cartellverband.de/studentenverbindungen/wesen-der-cv-verbindungen/>, cit. 18. 5. 2022].

¹⁷ Über uns. Wingolfsbund. [online: <https://wingolf.org/sample-page>, cit. 20. 5. 2022].

Vedle studentů v nich měli možnost přebývat i vojáci a řemeslníci. Výraz „*die Bursche*“ se začíná stále častěji používat v plurálu a dochází tak k nutnosti vytvořit k němu nový odpovídající singulár a tím se stává „*der Bursch(e)*“, který nahrazuje dřívější tvary „*burßgesell*“, „*bursant*“ či „*mitbursch(e)*“.

V prvopočátku slouží výraz „*der Bursch*“ k pojmenování studentů, vojáků a řemeslníků žijících ve společenství. Postupem času se však tento obrat začíná používat k označení všech mladých mužů. Vzhledem ke skutečnosti, že substantivum „*der Bursch(e)*“ je jednotné číslo vzniklé z podstatného jména hromadného „*die Bursch(e)*“, je nezbytně nutné vytvořit výraz, jímž by se označovalo dané společenstvo jako celek, proto se objevuje pojmenování „*die Burschenschaft*“, které je poprvé prokázáno v roce 1791 v díle Friedricha Christiana Laukharda.¹⁸

Burschenschaft – Buršenshaft

Buršenshafty jsou národně-konzervativní studentské spolky, která odkazují na zásady, česti svobody, vlasti („*Ehre, Freiheit, Vaterland*“) prvotního buršenshaftu (*Urburschenschaft*) založeného v roce 1815 nedaleko Jeny. Jedná se o jednu z podkategorií studentských spolků. Proto platí, že každý buršenshaft je studentským spolkem, ale ne každý studentský spolek je buršenshaftem.

V roce 1817 se ukázalo, že zásady původního jenského buršenshaftu se neshodují s kolektivním souhlasem tehdejších studentských spolků. Buršenshaft se tak stal zvláštním typem studentského spolku. Členové buršenshaftu se nazývají *Burschenschafter*, nebo *Buxe*. V korespondenci se často používá pro označení slova buršenshaft zkratka „*B!*“.¹⁹

Buršenshafty ctí *Lebensbunprinzip*, jsou šermujícími spolky a nosí *Couleur*.

Deutsche Burschenschaft (DB)

Deutsche Burschenschaft je zastřešující organizací 66 buršenshaftů s celkovým počtem kolem 4 500 členů. Organizace byla založena v roce 1881. Svůj současný název získala zastřešující organizace v roce 1902. Zatímco v roce 2008 bylo pod touto organizací 123 spolků, po negativním mediálním ohlasu klesl jejich počet na 66. Buršenshafty, které patří do této zastřešující organizace, zastávají principy stanovené tzv. prvotním buršenshaftem

¹⁸ PRINZEN, Sabine, *Die etymologische Untersuchung von Bursche und Börse. Verschiedene Wörter – ein gemeinsamer Ursprung*. Trier: Hausarbeit 2003. s. 4–16.

¹⁹ Burschenschaft Frankonia zu Heidelberg: Handbuch zum Fuchskränzen. Osobní archiv autora. Heidelberg 2004. Nepublikováno, s. 101.

(*Urburschenschaft*), který vznikl v roce 1815 v Jeně. Každý člen buršenshaftu má za úkol chránit důstojnost druhých, čemuž musí přizpůsobit i své každodenní jednání čest a projevovat oddanost svobodě aktivitou ve společnosti.²⁰

1.4 Buršenshaft Frankonia zu Heidelberg

Buršenshaft Frankonia zu Heidelberg byl založen 15. listopadu 1856. Na jeho založení se podílel i spisovatel Joseph Viktor von Scheffel. Během 500. výročí založení Ruprechtovo-Karlovské univerzity v Heidelbergu vznikly první plány na výstavbu spolkového domu, které byly později díky angažovanosti některých tzv. starých pánů *Alte Herren* zrealizovány.

V roce 1893 je tak slavnostně otevřen nynější *Frankenhaus* (dům spolku) sídlící v ulici Neue Schloßstraße 12. V roce 1936 byl buršenshaft Frankonia, stejně jako ostatní studentské spolky, zakázán národními socialisty. Během druhé světové války museli členové spolku Frankonie změnit jeho název a scházeli se dále jako *Kameradschaft Viktor von Scheffel*. V roce 1950 byla obnovena činnost Frankonie jako buršenshaftu. Po vleklých a obtížných jednáních se nakonec v roce 1952 podařilo spolkový dům získat zpět. Roku 1984 byl ke spolkovému domu přistavěn další dům, takzvaný *Wohnheim*, který slouží pouze k ubytování členů spolku a dalších studentů.²¹

Frankonia bývala členem organizace *Deutsche Burschenschaft*, 21. ledna 2012 však oznámila vystoupení z této zastřešující organizace. Frankonia je proto svobodný buršenshaft, který se považuje za liberální a je otevřený všem nezávisle na původu, vyznání, stranické příslušnosti nebo politických názorech. Jakákoli forma extrémismu je v rozporu s hodnotami Frankonie. Jako tradiční bratrstvo se zasazuje o jednotnou, demokratickou a svobodnou Spolkovou republiku Německo. Buršenshaft momentálně čítá 27 aktivních členů a zhruba 185 *starých pánů*. Motto spolku je „*Einig und treu*“ (Jednotní a věrní). Barvy stuhy jsou kombinace zlaté, černé, červené a zlaté. Stuhy *fuchsů* – nováčků jsou provedeny v barvách černé, červené a černé. Jedná se o spolek s možností dobrovolného šermu.²²

²⁰ Die Burschenschaft. Deutsche Burschenschaft. [online: <https://burschenschaft.de/die-burschenschaft>, cit. 28. 5. 2022].

²¹ Über 160 Jahre Frankentradition. Burschenschaft Frankonia zu Heidelberg. [online: <https://www.frankonia-hd.de/de/>, cit. 28. 5. 2022].

²² Einig und Treu. Heidelberger Franken. Burschenschaft Frankonia zu Heidelberg. [online: <https://www.frankonia-hd.de/de/>, cit. 28. 5. 2022].

1.5 Historie buršenshaftů

1.5.1 Buršenshafty od Vídeňského kongresu do roku 1871

Francouzská revoluce (1789) a následné napoleonské války (1803-1815) přinesly změnu mocenských systémů a hranic v Evropě. Dne 18. září 1814 byl svolán Vídeňský kongres, jehož cíli bylo provedení územní reorganizace, vyrovnání poměru sil mezi hlavními evropskými mocnostmi a zabránění vzniku dalších válek a revolucí. Ve skutečnosti však šlo o obnovení absolutismu, o legitimizaci starého feudálního řádu, v němž vládla knížata a duchovenstvo, a dále pak o uspokojení územních požadavků vítězných mocností.²³

Byla vytvořena Svatá aliance Pruska, Rakouska a Ruska namířená proti revolučním myšlenkám lidu, jejímž cílem byl návrat k tradičním řádům. Kromě toho byl v roce 1815 založen Německý spolek (Deutscher Bund), který tvořilo 34 států a čtyři svobodná města.²⁴ Jedním z hlavních cílů Německého spolku byla snaha zachovat antirevoluční a antiliberální politiku a odmítat požadavky občanů na jednotný německý národní stát.

Staré poměry se však nepodařilo plně obnovit, protože Napoleonova modernizace zanechala stopy v podobě liberálních a národních myšlenek. Vzdělané střední vrstvy se aktivizovaly, sdružovaly se do spolků a požadovaly politický hlas, ústavu a celoněmecký stát. A právě v tomto prostředí se jako největší kritici konzervativní a reakční vlády objevily buršenshafty, jakási studentská bratrstva, která prosazovala liberální a národní myšlenky.

Již na konci napoleonských válek se mezi vojáky objevili dobrovolníci z řad německých studentů, kteří po návratu šířili myšlenky nacionalismu a liberalismu. Německý spolek považovali za nedostatečný a byli zklamáni výsledky Vídeňského kongresu a jeho politickou restaurací starých řádů. V reakci na tato neadekvátní a reakční rozhodnutí založili studenti na německých univerzitách první buršenshafty. Požadovali vytvoření německého národního státu, tj. národní a hospodářskou jednotu, jednotnou společnou ústavu, rovnost před zákonem, občanská práva, svobodu jednotlivce a bezpečnost majetku.

²³ MARCOWITZ, Reiner, Wiener Kongress 1814/15 und Pariser Friedenskonferenz 1919/20 Zwei Friedenskulturen im Vergleich, Bundeszentrale für politische Bildung, 18. 5. 2015, [online: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/206929/wiener-kongress-1814-15-und-pariser-friedenskonferenz-1919-20/?p=all>, cit. 28. 5. 2022].

²⁴ OSTERHAMMEL, Jürgen, 1800 bis 1850, Bundeszentrale für politische Bildung, 08. 8. 2012, [online: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/izpb/142105/1800-bis-1850/?p=all>, cit. 28. 5. 2022].

12. června 1815 založilo 143 studentů v hostinci Grüne Tanne Urburschenschaft, spadající pod univerzitu v Jeně, který byl prvním německým bratrstvem. Odrážel se v něm ideál celosvětové studentské komunity a touha po jednotné německé vlasti. Byl silně ovlivněn politikou a jeho heslem byla čest, svoboda a vlast. Členové Urburschenschaftu uspořádali dne 18. října 1817 slavnost na Wartburgu (Wartburgfest), která si kladla za cíl pozvednutí politického hlasu organizace a šíření jejích idejí ve studentských kruzích. Slavnosti se zúčastnilo 500 studentů z různých německých univerzit (asi 6 % německých univerzitních studentů) a několik profesorů.²⁵ Hlavními body této události bylo nastolení jednoty Německa, přiznání svobodných práv a přeměna bývalých absolutistických monarchií na monarchie konstituční. Německé vládě byl předložen seznam požadavků, včetně jednotné ústavy a základních svobod a práv německých občanů. Bezprostředně poté vznikla na mnoha univerzitách bratrstva, která vycházela z idejí jenského buršenschaftu a sdílela jeho politické cíle. Dne 18. října 1818 se bratrstva ze 14 univerzitních měst spojila do všeobecné organizace pod takzvaným Všeobecným německým buršenschaftem (Allgemeine Deutsche Burschenschaft) a pokusila se vytvořit jakýsi německý studentský stát jako symbol vytoženého německého národního státu. Tento projekt se nezdařil, protože bratrstva se postupně od sebe oddělila kvůli rozdílným ideologickým motivům, z nichž některá měla silně liberální charakter, zatímco jiná vyznávala radikálnější nacionalistické názory.

Při jedné z těchto akcí radikálnějších studentských buršenschaftů zavraždil 23. března 1819 člen bratrstva Karl Ludwig Sand neliberálního spisovatele Augusta von Kotzebue. Tato událost vyvolala mezi německým obyvatelstvem velké zděšení, vyvolala tvrdé represe vůči studentům, úřední zákaz spolků a dohled nad akademickým prostředím. Karlovarské dekrety v srpnu 1819 ochromily univerzitní politický život a liberálně-nacionalistické hnutí v Německu až do březnové revoluce v roce 1848. Znamenaly zákaz spolků a jejich následné rozpuštění, takže liberální a nacionalističtí studenti se stáhli z veřejného politického života. Vzor následování buršenschaftu a jejich ideálů však přetrvaly. Na Hamburské slavnosti v roce 1832 se 30 000 lidí, včetně mnoha studentů a členů buršenschaftu, zúčastnilo původně lidové slavnosti a mávalo vlajkami v barvách původního buršenschaftu (zlatá, červená a černá), které se tak staly symbolem občanského odporu proti restauraci.

²⁵ WIPPERMANN, Wolfgang, *Männer, Mythen und Messuren: Geschichte der Corps und Burschenschaften*, Hamburg: Orsborg Verlag, 2019. s. 26.

Buršenshafty se zvolna převtělují v jednu z hlavních hybných společenských sil. Březnová revoluce roku 1848 a úzký styk s veřejností, který ji provázel, významně přispěly k šíření revolučních myšlenek nejen v německých akademických kruzích, ale i daleko za jejich hranicemi. Během revoluce byly Karlovarské dekrety zrušeny a buršenshafty začaly znova vzkvétat. Jen o několik měsíců později, v září 1848, se v Jeně konala konference univerzitních profesorů a v Eisenachu druhá Wartburská slavnost.

Na druhém festivalu, kterého se zúčastnilo 1200–1400 studentů z téměř všech německých univerzit a z univerzity vídeňské, vznikly dvě frakce: progresivní levicová, tvořená převážně členy buršenshaftů, několika korpsů a studentů nespádajících pod žádný spolek, a pravicová, složená z korpsů a buršenshaftů patřících do dvou skupin, umírněné a přísně konzervativní pravice.²⁶ Tyto politické rozdíly vedly k tomu, že byly do Frankfurtského parlamentu zaslány dvě rezoluce. Umírněná petice požadovala plné uplatnění ústavního principu, zatímco radikální demokraté ve zvláštním projevu požadovali vytvoření republikánského spolkového státu bez moci německých knížat. Rezoluce, které byly přijaty většinou účastníků, odrážely progresivní myšlenky zahrnující politické osvobození studentů a sociální otevření univerzit (zrušení monopolu na výuku, školného, latiny atd.).

Když březnová revoluce v roce 1848 selhala a pruská monarchie zavedla ústavu, která poskytovala buržoazii širokou hospodářskou a kulturní svobodu, ale zbavovala ji politické moci, došlo k zastavení projektu buržoazní demokratické univerzity.²⁷ V roce 1855 vytvořil feudální šlechtický Korps Kösener Senioren-Convents-Verband (KSCV), blízký konzervativnímu uskupení, národně-liberální program, jenž udával tón následujícím desetiletím.

1.5.2 Od sjednocení Německa do konce monarchie

Důležitým zlomem v dějinách buršenshaftů v období Německé říše, byly roky 1881 a 1882 za doby panování císaře Viléma I. Dne 20. července 1881 přednesl Jenský buršenshaft výzvu ke sjednocení a všechny buršácké univerzity v Německém císařství byly pozvány na buršácký sjezd, který se konal 20. července 1881 v Eisenachu. Generální konvent ADC

²⁶ HEITHER, Dietrich a kol., *Blut und Paukboden: Eine Geschichte der Burschenschaften*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 1997, s. 55.

²⁷ Tamtéž, s. 56.

(Allgemein Deputierten-Convent) založil zastřešující organizaci, která integrovala 41 ze 43 existujících spolků různých směrů.²⁸

Historie studentských spolků (a tedy i buršenshaftů) ve Výmarské republice v roce 1919 ukazuje význam studentských bratrstev při přebírání moci na vysokých školách zejména od založení Německého univerzitního kruhu (Deutscher Hochschulring, DHR), který si kladl za cíl sjednocení všech sil vysokého školství a hlásil se k revolučnímu nacionalismu.

V červenci 1919 se všeobecné studentské výbory, které vznikly na různých univerzitách, sloučily do Svazu německých studentů (DSt) a vypracovaly Würzburgskou ústavu, v níž studenti německého původu a mateřského jazyka z vysokých škol v německy mluvících oblastech dali vzniknout svazu německých studentů. Tyto zásady zahrnovaly diskriminační podmínky vzdělávání a zkoušek pro zahraniční studenty a zaváděly numerus clausus (maximální počty studentů přijímaných na univerzity) pro zahraniční studenty. Změnila se i sociální struktura studentů. Univerzity již nebyly výhradními vzdělávacími centry pro bohatou a vzdělanou buržoazii. Přibližně 60 % studentů v císařském Německu pocházelo ze středních vrstev úředníků, řemeslníků, obchodníků a drobných zemědělců.²⁹ V důsledku války a inflace přišla většina středních vrstev o značný majetek. Mnoho studentů ze středních vrstev si muselo během studia a prázdnin vydělávat na živobytí a školné prací v továrnách. Sociální vyloučení, které zažili v reálném čase, a strach ze sociální nivelizace je dostávaly do rozporu s tradičními elitářskými požadavky a očekáváními, které si s sebou přinášeli.

Přestože v roce 1931 počet studentů dvakrát až třikrát převyšoval očekávanou poptávku po akademických pracovních a většina studentů musela počítat s tím, že nenajde práci odpovídající jejich vzdělání a představám, sociální situace a podmínky na vysokých školách byly stále velmi obtížné. Situace na vysokých školách a podmínky na akademickém trhu práce samy o sobě nemohou vysvětlit úspěch národních socialistů, otázkou zůstává, proč těžili zejména z pochopitelného strachu ze sociální deklasifikace.³⁰

V tomto kontextu se studenti začínají přiklánět velmi rychle k nacionálnímu socialismu. Částečně tomu tak bylo proto, že rozhodující roli při formování názorů sehrávali spolky, na jejichž činnosti se studenti podíleli (zejména buršenshafty, landsmanshafty, sängerhafty a turnershafty). Zatímco velká část spolků se zpočátku stále orientovala na monarchistické

²⁸ Tamtéž, s. 58.

²⁹ Tamtéž, s. 78.

³⁰ Tamtéž, s. 78.

modely, na počátku 20. let 20. století začal v německých spolcích a studentských sdruženích proces nové politicko-ideologické orientace, který se projevil širokou účastí na Kappově puči v březnu 1920, prvním násilném pokusu o nastolení pravicové diktatury. Více než 50 000 studentů (přibližně polovina všech německých studentů) bojovalo na straně Kappa a Lüttwitze proti legální říšské vládě. Konzervatismus byl stále více nahrazován lidovou ideologií a politickým konceptem „revoluce zprava“: národ, rasa, pokrevní pouto, vlast atd.³¹ Kromě toho se spolky podílely na potlačení Mnichovské republiky rad a na vraždě Kurta Eisnera (21. února 1919) a Gustava Landauera (2. května 1919). Navíc se podílely na propagaci národovské (völkisch) ideologie a organizování nacionalistických schůzí, politických demonstrací, jízd do zahraničí (Grenzlandfahrten), pořádání vojenských táborů a podobně. V Hochschulringu se rozšiřuje vliv německého studentstva a některých učitelů. Mnozí z jeho členů se proto připojili k Národněsocialistickému svazu německých studentů, založenému v letech 1926/27.

1.5.3 Výmarská republika a období nacismu

Jmenování Adolfa Hitlera říšským kancléřem 30. ledna 1933 obecně uvítala německá bratrstva národovecko-nacionalistické tradice jako pokračování svých aktivit, která si kladla za cíl aktivně napomáhat vzniku velkého německého národa. Její členové předpokládali, že národní socialisté pomohou naplnit dlouholetou touhu po vytvoření mocné Velkoněmecké říši. Svaz buršenshaftů (Deutsche Burschenschaft, DB) a Svaz spolků německých studentů (Verband der Vereine Deutscher Studenten, VVDSt) masivně podporovaly převzetí univerzit. Otázka členství byla řešena v národovecko – rasistickém smyslu a organizace byla strukturována podle vůdcovy zásady, aby ve svých řadách podporovala árijskou regulaci a podílela se na nacistické výchově studentů.³² O integraci spolků do státu se měla postarat komise jmenovaná Rudolfem Hessem. Na oplátku bylo spolkům zaručeno právo na existenci v novém státě.³³

Buršenshafty se zúčastnily demonstrací na oslavu vítězství národního povstání a akce proti neněmeckému duchu.³⁴ Podílely se také na pálení knih, které se konalo 10. května 1933 na berlínském Operním náměstí pod vedením Svazu německých studentů (DB), Národně-socialistického svazu německých studentů (NSDStB) a dalšími korporativními sdruženími.

³¹ Tamtéž, s. 79.

³² Tamtéž, s. 116.

³³ Tamtéž, s. 117.

³⁴ Tamtéž, s. 113.

Tento antiintelektualismus, který se projevil pálením knih, představuje radikalizaci národně-nacionalistického myšlení a svědčí o kontinuitě antiliberálního a antidemokratického ducha.³⁵ Podobné události se odehrály i v jiných univerzitních městech.

Svaz německých studentů (DB) přizpůsobil svou organizační strukturu nutným požadavkům. 7. května 1933 se na konferenci v Berlíně sešli vedoucí úřadů německého buršenshaftu, odstoupili ze svých funkcí a předali své pravomoci Otto Schwabovi (Germania Darmstadt), který se tak ujal vedení federace. Dne 11. července 1933 Schwab založil DB jako národněsocialistický akademický svaz a nařídil drastické změny, jako například uplatňování vůdcovského principu ve spolcích, reorganizaci spolkové působnosti, důsledné uplatňování důkazu o árijském původu a zakládání studentských spolků.³⁶

Od této chvíle se DB stává členem nového státu a předchůdcem nacistické ideologie. V červnu 1933 proto Schwab nařídil svým členům, aby dobrovolně vstoupili do Národněsocialistického svazu německých studentů (NSDStB). V říjnu téhož roku nařídil všem členům bratrstva mladších 35 let, aby se stali členy SA (Sturmabteilung), SS (Schutzstaffel) nebo německého Svazu bojovníků Národní fronty Stahlhelm. Dále na 16. sjezdu německých studentů v srpnu 1933 uzákonil výchovu studentů prvních a druhých ročníků univerzity k národně socialistickým postojům a jejich začlenění do *Kameradschaftshäuser*.³⁷ V důsledku toho se zvýšil podíl studentů, kteří byli zároveň členy Národně socialistické německé dělnické strany (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, NSDAP). Z celkového počtu členů NSDAP v roce 1933 tvořili studenti 1,2 %.³⁸

1.5.4 Od 1945 do současnosti

Po druhé světové válce spojenci jasně věděli o podílu konzervativních národoveckých korporací na zničení Výmarské republiky a o jejich spojení s nacistickým režimem během Třetí říše. Nejsilnější vazby na nacionální socialismus měly spolky typu buršenshaft a Svaz spolků německých studentů (Verband der Vereine Deutscher Studenten, VVDSt), a proto bylo nutné v denacifikačních dotaznících vojenské vlády uvádět, kdo členem byl některého

³⁵ Tamtéž, s. 116.

³⁶ Tamtéž, s. 117.

³⁷ Tamtéž, s. 118.

³⁸ Tamtéž, s. 135.

z těchto spolků. Spojenci podezírali bratrstva z toho, že jsou pilířem reakce a národního socialismu, a proto byla činnost spolků zakázána a spolkové domy zabaveny.³⁹

Jak v britské, tak i v americké okupační zóně byly v letech 1945 a 1947 zrušeny organizace na univerzitách, zakázáno bylo vytváření starých šermířských korporací či sborů nebo ponechání si jejich titulů, oblečení či privilegií. Bratrstva tak byla postavena mimo zákon.

V letech po skončení druhé světové války byla navržena sociální reorganizace, která zahrnovala obnovu vztahu mezi univerzitou a společností, komplexní reformu vysokých škol. Sami studenti, kteří se vraceli z války nebo z vězení, byli proti dřívějším zvykům, proti šermu, proti pojetí cti atd. Proti starým formám a cílům spolků se postavili také učenci a univerzitní politici, neboť je považovali za překážku společenských a politických změn.⁴⁰

Po znovuotevření univerzit v roce 1945 se studenti plně soustředili na vzdělání, zaměřili se na co nejrychlejší složení zkoušek a vzdělali se konceptu studentské komunity. Od roku 1948 umožnila hospodářská konjunktura studentům větší společenskou aktivitu a studenti sami se snažili užívat si studentských let. Právě v tomto kontextu našly studentské komunity příležitost ke své obrodě.⁴¹

Jelikož neexistovaly žádné organizované spolky, stali se hybnou silou obnovy studentských bratrstev, klubů a diskusních skupin právě bývalí studenti.⁴² Začali zakládat bratrstva pod novými názvy, které nebyly zatíženy politickou konotací. Bylo velmi důležité, aby si spojenci nevšimli žádného spojení těchto nových organizací se starými spolky.

Z toho důvodu projednávala Západoněmecká konference rektorů (WRK) konaná dne 11. října 1949 v Tübingenu otázku studentských spolků. Nebezpečí, které spolky představovaly pro německé univerzity a studenty, bylo velmi znepokojující, neboť někteří studenti a bývalé akademické kruhy začaly projevovat snahy o obnovu staré nacistické formy spolčování. Stejně společensko-politické elity však zároveň začaly přehodnocovat tradiční ctnosti bratrstev, jako je bojovnost a antikomunismus.

Tato nová studentská bratrstva začala svým aktivním členům poskytovat výhody a zázemí jak během studia, tak při hledání zaměstnání po dokončení studia. Studentské organizace se pozvolna stávají velmi atraktivními. Vedle ubytování poskytovali nejen možnost kontaktu

³⁹ Tamtéž, s. 159.

⁴⁰ Tamtéž, s. 159.

⁴¹ Tamtéž, s. 164.

⁴² Tamtéž, s. 161.

s ostatními studenty, podporu při výuce, výměnu prací a knih, ale i tradice, společenská setkávání atd.⁴³

Založením Deutscher Akademiker/CDA (1950) a Deutscher Korporationsverbände/CDK (1951), které zahrnovaly téměř všechna významná bratrstva s výjimkou katolických, období obnovy spolků z velké části skončilo.⁴⁴

Po obnovení spolkové činnosti, přichází v následujících letech na řadu rehabilitace studentských návyků, jakými jsou nošení tradičních uniforem a šermování. Upouští se však od zvyku řešit urážku cti šermováním.⁴⁵ Namísto toho se zdůrazňuje sportovní charakter studentského šermu bez vazby na boj nebo jeho vojenský charakter.⁴⁶ Kolem roku 1955 se ve spolcích sdružovalo 30 % studentů a jejich počet se až do poloviny 60. let. dále zvyšoval. Kolem roku 1968 se aktivuje západoněmecké studentské hnutí. Dochází k masovým studentským akcím na protest proti tradicionalismu a autoritářské politice staré německé pravice usilující o rehabilitaci a glorifikaci národního socialismu.

Buršenshafty obecně přijaly toto hnutí s tím, že se oddělily od tradičního pravicového extrémismu, který by byl ve svém důsledku značně problematickým jak pro aktivní členy, tak i pro staré pány (Alteherrenschaften). Namísto toho se spolky obrátily na myslitelské kruhy nové pravice, tvořené mladými intelektuálními skupinami usilujícími o modernizaci pravicových programů a vytvoření teoreticky a historicky propracovaného kontextu odpovídajícího aktuálnímu dění a opírajícího se o vědecké základy.⁴⁷ Tímto směrem se studentské hnutí ubíralo až do 80. let.

⁴³ Tamtéž, s. 166.

⁴⁴ Tamtéž, s. 163.

⁴⁵ Tamtéž, s. 167.

⁴⁶ Tamtéž, s. 169.

⁴⁷ Tamtéž, s. 223.

2 Buršenshafty v současnosti

2.1 Aktuální údaje

V současné době bychom napočítali kolem 1000 studentských spolků, sdružujících se ve zhruba 30 zastřešujících organizacích (ústředích).⁴⁸

Na základě číselných údajů poskytnutých v roce 2011 studentskými spolky ze Severního Porýní – Vestfálska, vykazují studentské spolky meziroční nárůst kolem 5 %.⁴⁹

Tento vzrůstající trend je však relativní, protože do celkových čísel jsou zahrnováni i starší vysokoškolští absolventi, jejichž počet značně převyšuje množství současných členů organizace. Členská základna skládající se ze starších ročníků však každým rokem v důsledku úmrtí svých členů stále klesá a tím studentské organizace ztrácejí na významu. Podle dostupných údajů bylo kolem roku 2011 ve studentských organizacích sdruženo zhruba 1 % z celkového počtu studentů.

Celkové situaci však napomáhá obrovský vliv, který má využívání networkingu, díky němuž si studentské organizace udržují nadále značný vliv.

Studentské spolky ve většině případů patří k liberálněji laděným organizacím, což se ovšem nedá říci o většině buršenshaftů, které jsou často vnímány jako pravicově a někdy až extrémně pravicově orientované.

Jako příklad extrémně pravicového jednání budiž zmíněn případ z června roku 2011, týkající se studenta Kai Min Aua, narozeného v Mannheimu rodičům pocházejícím z Hongongu. Buršenshaft Alte Breslauer Burschenschaft der Raczeks zu Bonn požadoval, aby byl z účasti na buršáckém sněmu vyloučen buršenshaft Hansea Mannheim, protože má ve svých řadách člena, který nevykazuje odpovídající árijské znaky.⁵⁰

Celkový počet buršenshaftů je v současnosti 298. Drtivá většina 221 buršenshaftů se nachází na území bývalé NSR. 28 pak na území bývalé NDR. Rakousko je druhá země, kde se

⁴⁸ REINLE, Dominik, Studentenverbindungen in NRW: Burschen, Corps und alte Herren, Bundes, *Westdeutscher Rundfunk*, 07. 10. 2011, [online: https://web.archive.org/web/20141129111313/http://www.wdr.de/wissen/wdr_wissen/themen/schule_beruf/aktuell/2011/10/studentenverbindungen.php5, cit. 12. 6. 2022].

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

buršenshafty nacházejí nejčastěji, je jich 43. Další státy jsou pak Chile s 5 buršenshafty a Švýcarsko s 1 buršenshaftem.

2.2 Poznávací znamení studentských spolků

Následující dvě kapitoly jsou psány na základě mé vlastní zkušenosti aktivního člena německého buršenshaftu Frankonia zu Heidelberg, vycházím tedy z vlastních prožitků a opírám se o spolkovou knihu *Handbuch zum Fuchskränzchen*, v které jsou shrnuty tradice a historie tohoto buršenshaftu.

Kulér (*Couleur*)

Termínem *Couleur* se označují všechna vnější poznávací znamení studentských spolků. Mají vždy specifické, pevně dané barvy a kombinují určité kusy oblečení. Kromě již zmíněného oblečení sem spadají i různé dekorace a doplňky, kterými členové vyjadřují sounáležitost k danému studentskému spolku. Spolky, kterým se říká *farbentragende* tato poznávací znamení nosí, zatímco spolky, kterým se říká *farbenführende* žádné zvláštní oblečení neuvádějí.

Couleur lze chápat jako výraz loajality, sounáležitosti a identifikace se skupinou. Zároveň však i znázorňuje distanc od ostatních skupin/spolků a v neposlední řadě i soupeření s nimi. V minulosti byla tato rozlišovací znamení často zakazována, a to především autoritářskými režimy. V 19. století převzala německá vlajka barvy právě od buršenshaftů, jejichž oficiálními barvami byly černá, červená a žlutá/zlatá. Ke *couleuru* se vážou i přísná pravidla, jako například to, že se nesmí nosit mimo spolkový dům. Jedinou výjimku z tohoto pravidla představují oficiální spolkové akce jako například společný výlet, návštěva spolku v jiném městě, či shromáždění spolků u příležitosti slavností.

Jednotlivé prvky *Couleur*

Stuha (*Band*)

Jedná se o cca 3 cm široký pruh látky, na kterém jsou zpravidla tři barevné vertikální pruhy, jejichž složení si každý spolek definuje samostatně.

U většiny spolků existují dvě odlišné verze stuh. První, většinou méně barevnou stuhu dostávají nově příchozí členové spolku. Druhou, esteticky bohatší, získává člen po uplynutí zkušební doby a po složení zkoušky. Po absolvování zkoušky se z nováčka stává plnohodnotný člen a stuhu si ponechává na celý život.

I ke stuhám se vážou přísná pravidla. Navléká se vždy přes tělo, z pravého ramene směřuje křížem na levý bok. Pokud se nosí k obleku, zůstává schovaná pod sakem, umisťuje se vždy přes kravatu. Každý člen musí svou stuhu sřížít a nikdy ji nesmí pustit z ruky. Je naprosto zapovězeno stuhu někomu půjčovat. Pokud člen stuhu někde ledabyly zapomene a zmocní se jí jiný člen, většinou jejímu navrácení předchází drobný trest, aby tak princip ochrany stuhu dotýčný v budoucnosti již nikdy neztratil ze zřetele. Pokud člen ze spolku vystoupí, nebo je z nějakého závažného důvodu vyloučen, musí stuhu vrátit. U většiny spolků je stuha nejdůležitějším prvkem *Couleur* a je symbolem studentské svobody a spjatosti s daným spolkem.

Některé spřátelené spolky si na důkaz dobrých vzájemných vztahů mohou stuhu vyměnit, ty jsou pak následně vystaveny ve spolkovém domě.

Knoflík u stuhu (*Bandknopf*)

Součástí stuhu je i železný knoflík, díky kterému stuha drží pohromadě. Na knoflíku, jenž je v majetku plnohodnotného člena buršenshaftu, je vyobrazen erb spolku. Stejně jako stuha, i knoflík přechází do rukou burše až po složení zkoušek. K jeho předání může dojít buď u příležitosti konání Májového posezení (*Maikneipe*), nebo na Vánočním posezení (*Weinachtskneipe*). Nováček obdrží knoflík z rukou tzv. *Leibbursche*, tedy člena spolku, který měl nováčka na starosti v průběhu jeho zkušebního období a v rámci spolku mu nejvíce pomáhal.

Studentská čepice (*Stürmer/ Studentenmütze*)

Jedná se o oficiální pokrývku hlavy a nosí se pouze při oficiálních událostech, kdy členové nosí tzv. *Vollcouleur* (oblek, smoking, nebo frak s kravatou a stuhou). Původ *Stürmer* není jasný, přirovnává se k jakobínským čepicím, které byly k vidění při francouzské revoluci, z toho důvodu je možné na ně pohlížet jako na symbol svobody. Tato interpretace je však značně nepravděpodobná. Barva čepic není pevně dána, liší se podle spolku, stejně tak tomu bývá i s jejich tvary, které lze často považovat za velmi bizarní.

Cíp (*Zipfel*)

Jedná se o pruh látky s několika kovovými destičkami. Na jejich koncích visí erb a symboly spolku. Nosí se připnutý k pásku a jako ostatní poznávací symboly se užívá výhradně ve spolkovém domě nebo na spolkových akcích. Členové si cípy vzájemně darují na důkaz respektu a blízkého přátelství. Existuje několik typů cípů: *Bier/ Leibzipfel*, který předává

Leibbursch svému *Leibfuchsovi*, *Weinzipfel* zase naopak daruje *Leibfuchs* svému *Leibburschovi*, *Sektzipfel* je určen pro dámy. Velmi často jej věnuje člen spolku své nastávající ženě, stejně tak jí může obdarovat i svou dceru. Takzvaný *Sektzipfel* může darovat spolek jako celek konkrétní ženě a udělat z ní tak čestnou členku spolku.

Vollwuchs

Slovo *Vollwuchs* označuje oblečení, které nosí studenti bratrstva při obzvláště slavnostních příležitostech, jako jsou velké oslavy založení, univerzitní výročí nebo svatby. Skládá se z jednotného saka *Pekesche*, šikmo nošené pokrývky hlavy *Cerevis*, šerpy, rukavic, a *Paradeschläger*, což je zvláštní typ kordu s barevně zdobenou záštitou.

2.3 Tradice

2.3.1 Vstup do spolku

Poté, co jedinec vyjádří zájem o to se stát součástí buršenshaftu, následuje prohlídka domu, po níž většinou následuje pozvání na společnou večeři, či snídani, kde se může seznámit s ostatními členy a s konceptem spolkového života. Členové si po návštěvě radí a rozhodnou, zda se nově příchozí mezi ně bude hodit. Shledají-li obě strany, že na obou stranách panují sympatie a jejich postoje kompatibilní, může být zahájeno zkušební období člena. Nově příchozí se tak pomalu začne dozvídat podrobnosti o fungování spolku a jeho pravidlech.

U příležitosti oficiálního přijetí se pořádá tzv. *Reception*, což znamená přijímací rituál. Nováček vchází do místnosti, kde je přivítán všemi aktivními členy. Je obeznámen s pravidly a hodnotami spolku a zapíše se do knihy členů. Posléze obdrží svou stuhu a stává se oficiálním členem spolku. Každý člen si s nováčkem přitukne a napije piva a přivítá ho ve spolku, v tuto chvíli z něj se stává *Bundesbruder* (spolkový bratr) všech aktivních i neaktivních členů. Od této chvíle přestává používat své křesní jméno, jelikož nadále bude užívat toliko příjmení, jelikož se členové na spolku zásadně oslovují: *spolkový bratře* + příjmení jedince. Všichni členové si nezávisle na věku, či postavení tykají.

2.3.2 Rozdělení členů

Nováček (*Fuchs*)

Po přijímacím rituálu se jedinec stává členem spolku. Není však ještě členem zcela plnohodnotným, neboť po dobu dvou semestrů zastává pozici, které se říká *fuchs*. Toto období lze chápat jako období zkušební, kdy se nováčkové postupně sžívají se všemi

tradicemi a fungováním spolku. Jejich účast na akcích je povinná a řídí se pokyny starších členů. Každý *fuchs* si vybírá svého *leibbursche*, to je člen, který má již zkušební období za sebou a kterého si nováček vybírá čistě na bázi sympatií, a tím pádem mezi nimi vzniká bližší, vzácné pouto. *Leibburschové* si své *leibfuchse* nevybírají, pouze je přijímají. Především v minulosti byli *fuchsové* vnímáni jako bažanti skupiny a ostatní členové si je často dobírali a nutili je například do nadměrného požívání alkoholu. Od této politováníhodné tradice se naštěstí upustilo a v současnosti je dobírání spíše škádlivého charakteru a slouží k zocelení nově příchozího.

Povinnosti *fuchsů*

Jak již bylo řečeno, noví členové mají v první řadě povinnost podílet se na všech akcích, které spolek pořádá a snažit se sžít se spolkem, jeho členy a způsobem, jakým je bratrstvo řízeno. Podílí se na výkonu méně náročných a zodpovědných funkcí, ale jež jsou ve spolku i tak nezbytně nutné. Takovou funkcí může být například vybírání peněz za večere a za nápoje konzumované na domě spolku. Další typickou funkcí, kterou *fuchsové* zastávají je točení a roznášení piva pro ostatní členy při spolkových událostech. Během dvou zkušebních semestrů navštěvují *fuchsové* pravidelně lekce akademického šermu a seznamují se s tradicemi, historií a stanovami spolků. Získávají znalosti z německé historie a učí se zpaměti spolkové písně. Na konci svého nováčkovského období pak podstupují *Fuchsenprüfung* (nováčkovskou zkoušku), která se skládá z přezkoušení šermu a ze znalostí reálií spolků a německé historie.

Plnohodnotný člen (*Bursch – Burš*)

Po úspěšném složení nováčkovské zkoušky se člen spolku stává plnohodnotným členem a získává novou, buršáckou stuhu, následuje pak společná oslava jeho úspěchu ve formě shromáždění na spolku a popíjení piva. *Burš* tak sice již nemá povinnosti *fuchsů*, přesto se ale s jeho účastí počítá. Člen, který se stal *buršem* teď může zastávat i závažnější pozice, vyžadující více zkušeností a více zodpovědnosti. Následně se pak může stát průvodcem nově příchozích členů.

Neaktivní členové (*Alteherren*)

Poté, co členové strávili na spolku několik let, nebo po ukončení studia přestávají být aktivními členy bratrstva. Neznamená to, že ze spolku odcházejí, pouze to, že se již aktivně neúčastní všech událostí a aktivit, a tudíž se stávají členy neaktivními. Se spolkem udržují kontakt i nadále a na spolkovém domě, tak i na akcích, jsou vždy vítáni.

Student nacházející se v závěrečné fázi svých studií, nebo mladý člověk, jenž se čerstvě ocitl na trhu práce, stráví několik let jako neaktivní člen, než si najde stabilní práci a najde v životě své pevné místo. V tuto chvíli se stává členem *alteherrenschafu*, a je považován za jednoho z *alteherren – starých pánů*. Vstup do této početnější skupiny buršenshafu jej zároveň zavazuje k pravidelným finančním příspěvkům do společné kasy spolku. Tyto příspěvky jsou nutné pro zajištění dalšího chodu spolku, jsou z nich financovány opravy domu, různé spolkové akce a částečně pokrývají i náklady za bydlení na spolkovém domu (díky společné kase jsou nájemné za pokoje pro členy tak výhodné), atd.

Člen v pozici *alteherr* může kdykoli na spolkový dům přijít a účastnit se akcí, v jejichž rámci se s účastí *starých pánů* počítá. Někteří starší členové se aktivně podílejí i na životě celého spolku, třeba tím, že jsou mladším členům nápomocni radou i skutkem, jiní se objeví jen čas od času, aby se zúčastnili některé z pořádaných akcí.

Funkce aktivních členů ve spolku

Na začátku každého semestru pořádá Všeobecný konvent, což je výraz pro všeobecnou schůzi. Na této schůzi se probírá program na další semestr a volí se členové do různých funkcí tzv. *Chargia*. První, nejdůležitější funkcí je *Sprecher*, označený také jako X. Zastává funkci mluvčího spolku a reprezentuje spolek na venek. Předsedá konventům a vede i společné posezení (Kneipe). Je zodpovědný za chod spolku.

Další funkcí je *Fechtwart*, který je zástupcem *sprechera*, značí se XX. Je zodpovědný za výcvik *fuchsů* v akademickém šermu a je hlavním organizátorem spolkových událostí.

Třetí funkcí je *Schriftwart*, jehož funkcí je se starat o veškerou písemnou korespondenci spolku, stará se o písemnosti zaslanými z jiných spolků, či od *alteherrů*. S mluvčím spolku by měl konzultovat veškerou důležitou korespondenci. Označuje se jako XXX.

Jako další, méně důležité funkce ve spolku lze zmínit například *Hauptkassenwart*, který se stará o kasu aktivních členů. Je zodpovědný za to, aby ve financích aktivních členů nebyly ztráty a řeší proplácení výdajů, které aktivní členové vynaložili v rámci spolku. *Kneipwart* má na starosti doplňování a objednávání zásob pití na spolku a na událostech. *Hauswart* má na starosti každodenní chod spolkového domu. Dojde-li k poničení nábytku nebo jakéhokoliv předmětu v budově spolku je jeho povinností věc nahlásit a zapsat. Rovněž se stará o výzdobu domu, dále může navrhopvat změny a vylepšení týkající se budovy spolku.

Schůze (*Konvent*)

Schůze jsou spolkem pořádané v průběhu semestru dvakrát do měsíce. Dnem konání bývá pravidelně pondělí. Jedná se o jednu z nejdůležitějších součástí života spolku, na níž se musí povinně podílet veškeré aktivní členstvo.

Neúčast se omlouvá pouze ze závažných důvodů, jakými mohou být zdravotní potíže, návštěva rodiny nebo naléhavé studijní povinnosti, protože studium je pro člena spolku vždy na prvním místě. Na každém konventu se hodnotí průběh uplynulých dvou týdnů, události, ke kterým došlo a vytvářejí se plány na dva týdny následující.

Členové vykonávající v hierarchii spolku některou z funkcí, se vyjadřují k tématům, která jim přísluší. Přistupuje se k hlasování ve věci nejrůznějších otázek.

Všichni členové mají možnost přispět svými doporučeními ke zlepšení provozu spolku, mohou zhodnotit práci ostatních, kriticky se vyjádřit k chování některých členů nebo naopak pozitivně vyzvednout konkrétní události.

Posezení (*Kneipe*)

Za účelem konání této události se členstvo shromažďuje vždy v hlavní místnosti spolku. V jejím průběhu je v místnosti zhasnuto světlo a prostor je osvětlený pouze svíčkami.

V době konání posezení musí být všichni členové vybaveni šerpou a mohou mít na hlavě čepici, ta však povinná není. Na tuto událost si členové spolku smějí pozvat své přátele, vždy se však musí jednat o příslušníky mužského pohlaví. Průběh konání této akce je řízen mluvčím spolku. Všem je volně k dispozici pivo. Členové mezi sebou diskutují a důležitou součástí posezení je zpěv *buršáckých* písní, které se zpívají za pomoci zpěvníčků, které mají všichni k ruce.

Kneipe může být pořádaná v menším rozsahu, kdy se na ní podílejí pouze aktivní členové nebo v rozsahu větším, kdy bývají krom aktivních členů k účasti přizváni i *alteherren*. Mezi aktivními členy a *alteherren* jsou vedeny živé rozhovory a společně se podílejí i na zpěvu písní.

Šerm (*Fechten*)

Šerm je v rámci buršenshaftů definován jako akademické šermování. Spolky, které šerm praktikují, jsou označovány termínem *schlagend*. Této činnosti se *fuchsové* musí po dobu dvou semestrů věnovat povinně. Po jejich uplynutí dojde k přezkoušení jejich zdatnosti.

Nejde o to, kdo zvítězí, ale spíše o morálku a techniku účastníků, o pěstování statečnosti a ovládnutí pocitů.

Akademický šerm má jasně vymezená pravidla. Praktikuje se s jednou rukou zvednutou nad hlavou a úderý kordem se praktikují toliko při pohybu zápěstí, nikoliv celé paže. Při akademickém šermu se stojí na místě, nohy se nepohybují. Příklady některých úderů: *Terz, Quart, Parade*.

Ve spolcích, které jsou definovány jako *pflichtschlagende* se členové souboru musí zpravidla účastnit souboje se členem jiného spolku. U spolků registrovaných jako *fakultativ schlagende* se členové šermu jen učí a účast na souboji není vnímána jako povinnost.

Spolkový dům (*Haus*)

Dům je středobodem spolku, členové se na něm scházejí a odehrává se na něm většina spolkového dění. Většinou se jedná o několikapatrová honosná sídla, která se nachází v privilegovaných částech města.

K domu se také vážou přísná pravidla. Povinností každého člena je nosit v domě stuhu a límec. Člen spolku si může vybrat, jestli na sobě bude mít košili, nebo tričko s límcem. V prostorách spolkového domu je zakázáno pohybovat se bez límce.

Každý člen musí velmi přísně dbát na svědomité zavírání oken a dveří. V případě, že by do budovy spolku pronikl příslušník jiného spolku, mohlo by dojít z jeho strany ke zcizení některého ze spolkových předmětů. Dojde-li k takovéto situaci, je do druhého spolkového domu vyslána delegace, jejímž úkolem je získat odcizený předmět zpět.

Za tím účelem, však musí splnit úkol, který jí druhé bratrstvo uloží. Jedním z nejobvyklejších úkolů bývá vypít basu piva.

Dům buršenshaftu Frankonia

Pro lepší představu, jak takový spolkový dům vypadá, zde bude popsán dům nacházející se ve vlastnictví buršenshaftu Frankonia zu Heidelberg.

Dům se rozkládá v blízkosti hradu města Heidelberg, na kopci situovaném na pravém břehu řeky Neckar. Z toho vyplývá, že se jedná o skutečně historicky cennou lokalitu v samotném srdci města.

První místnost, se kterou se v domě po vstoupení setkáte je *Chargenzimmer*. Jedná se o kancelář sloužící především členům zastávající jednu z vyšších pozic spolku, vyřizuje se zde

např. korespondence a telefonáty. Dále se po levé straně se nachází *Konventzimmer*, místnost, která je vybavená malými křesly a stolečky. V této místnosti mohou členové sledovat vysílání filmů. Často se zde odehrávají také přednášky na nejrůznější témata. Srdcem domu je místnost na konci chodby *kleine Kneipe*, což je velká společenská místnost, vybavená dřevěnými stoly a židlemi. Příslušníci bratrstva se zde scházejí ke společným večerím a snídaním a povětšinou se zde odehrává i většina posezení (*kneipe*) a větších přednášek. Zdi okolo stolů jsou vyzdobeny fotkami bývalých členů spolku, které jsou zasazené do velkých dřevěných rámců. V místnosti nechybí ani velké dřevěné piano, které se používá především jako doprovod při zpěvu *buršáckých* písní. Pokud se návštěvník vydá po točitých schodech nahoru do druhého patra, kde se nachází mimo toalet také místnost, ocitne se v tzv *grosse Kneipe*. V této místnosti, kterou lze nazvat spíše sálem, se provozuje akademický šerm. Někdy se stává dějištěm větších spolkových akcí čítajících více jak 50 lidí, jako je tomu například při konání plesu.

Ve třetím patře domu se mimo jiné nachází archiv spolku, ve kterém se uchovávají staré dokumenty spolku.

Ze třetího patra lze po točitých schodech vystoupat i na věž, kterou se tento dům pyšní, a ze které je jeden z nejkrásnějších výhledů na město Heidelberg.

2.4 Spolkové události

Vánoční posezení (*Weinachtskneipe*)

Tato událost se koná v prosinci, v době předvánoční, jedná se o poslední oficiální událost roku. Spolkový dům je vánočně vyzdobený. Členové se sejdou a za zpěvu *buršáckých* písní popíjejí pivo a vyměňují si drobné dárky.

Fuchsové předvádějí krátké divadelní většinou komicky laděné vystoupení vlastní invence. Následně *staří pánové* přispívají do spolkové pokladny určené pro aktivní členy.

V některých spolcích jsou pak pořádány i tzv. *Weihnachtsballe*, kterých se účastní i ženy a na programu je z toho důvodu i tanec.

Májové posezení (*Maikneipe*)

Jedná se o slavnost, která se zpravidla koná poslední dubnový den.

Po celém domě se vyvěsí spolkové vlajky a hlavní sál se připraví ke společnému posezení (kneipe), na němž se podílejí i neaktivní členové. Touto událostí se oslavuje příchod jara. Na závěr večera se za zpěvu buršáckých písní koná společná vycházka na hrad.

Výlet aktivních členů (*Aktivenfahrt*)

Výlety aktivních členů spolku do jiného města. Může se jednat jak o tuzemské výjezdy, tak o výjezdy do zahraničí. Často se konají na základě pozvání některého ze *starých pánů*, který aktivní členy pozve na nějaké pro něj významné místo, či na své současné/minulé působiště. Buršenshaft Frankonia v minulém roce pořádal výlety například do Drážďan, Berlína, ale i do Prahy. Těchto cest se mohou účastnit jak aktivní členové, tak i *staří pánové*. Během těchto cest všichni účastníci tráví většinu času pohromadě, věnují se jak zábavě, tak i poznávání kulturního zázemí dané lokality.

Slavnost založení spolku (*Stiftungsfest*)

Stiftungsfest je slavnost konaná u příležitosti založení spolku a patří mezi nejdůležitější a nejoblíbenější události roku. Připadá na první polovinu června. Zahajuje se ve čtvrtek konáním tzv. *Begrüßungsabend*, a dochází tím k prvnímu setkání členů, v rámci těchto oslav. Příslušníci bratrstva se shromáždí, pozdraví, popovídají a oslavy jsou tak považovány za oficiálně zahájené. Nejedná se o dlouhý večer ale o pouhé pozdravení a zahájení.

V pátek přes den se aktivní členové věnují přípravám velké místnosti na večerní (kneipe), které je výjimečné díky velkému počtu účastníků.

V sobotu se odehrává spolkový ples, na který si každý člen přivede dámu, kterou po večeri vyzve k tanci. Kvůli této události členové spolku často docházejí na hodiny tance. Tradicí je také *Damenrede*, jedná se o proslov k dámám, který přednáší nejmladší nováček (fuchs) spolku. Ples se často protáhne do pozdních hodin a jedná se o nejintenzivnější večer *Stiftungsfestu*.

V neděli se pak odehrává závěrečný den *Stiftungsfestu* zvaný *Fuchsgrillen*, kdy se v čase oběda sejdou na zahradě členové spolku a v uvolněné atmosféře spolu konverzují. Na tuto událost často členové berou i svou rodinu, v porovnání s předešlými dny se jedná o neformální zábavu. Tato oblíbená čtyřdenní slavnost, která se zpravidla těší hojně účastí, končí nedělí.

3 Praktická část – studie konkrétního případu

3.1 Metoda práce

3.1.1 Účastníci

Výzkumu se zúčastnilo 32 respondentů, kteří jsou, nebo byli aktivními členy německého, studentského buršenshaftu Frankonia zu Heidelberg, drtivá většina pocházela ze Spolkové republiky Německo, 9 % tvořili respondenti z České republiky a 3 % respondenti z Nizozemského království. Mezi účastníky bylo 18 neaktivních členů (56 %) a 14 členů aktivních (44 %). Průměrný věk respondentů byl 46 let, nejnižší věk činil 20 let a nejvyšší 57. Jelikož se jednalo o pánský, studentský spolek, byli všichni respondenti mužského pohlaví.

3.1.2 Proměnné a nástroje

Nástrojem pro praktickou část této práce byl dotazník vytvořený výhradně k danému účelu. Dotazník se skládá celkem z 24 položek uspořádaných do tří typů odpovědí: a) otevřené otázky, b) uzavřené otázky s jednou alternativou odpovědi, přičemž uzavřené odpovědi se pohybují v rozmezí od *vůbec* pro vyjádření úplného nesouhlasu až po *opravdu hodně* pro vyjádření úplného souhlasu a c) otázky s více uzavřenými odpověďmi od *vůbec* pro vyjádření úplného nesouhlasu až po *opravdu hodně* pro vyjádření úplného souhlasu, přičemž respondent si mohl libovolně vybrat, se kterými odpověďmi se ztotožňuje: Jaký význam má nebo měl buršenshaft v tvém životě: Disciplína, Kontakty, Volba studia, Akademické dovednosti a schopnosti, Odborné dovednosti a schopnosti, Politický vliv, Obecné hodnoty.

Položky průzkumu jsou rozděleny do pěti dílčích oddílů:

- *Sociodemografické údaje.* Tato proměnná se skládá z následujících 6 položek:
 - Aktivní a neaktivní členové spolku
 - Rozdělení účastníků průzkumu podle věku
 - Rozdělení účastníků průzkumu podle národnosti
 - Město původu členů spolku socioekonomické rozdělení
 - Nejméně zastoupenější obory v buršenshaftu
- *Důvody pro vstup do buršenshaftu.* (vnímání výhod a příležitostí, které poskytuje vstup do buršenshaftu, a důvody, proč si členové vybrali právě tento buršenshaft). Tato proměnná se skládá z následujících 4 položek:
 - Krok do neznáma

- Hlavní důvody a motivace pro vstup
- Jak se student o komunitě dozvěděl
- Proč právě tento spolek
- *Život v buršenshaftu.* (co konkrétně pobyt v bratrstvu členům přinesl). Tato proměnná se skládá z následující položky:
 - Vliv buršenshaftu na jedince.
 - Spolek a vysokoškolská studia. (vztah mezi životem na spolku a univerzitním životem). Tato proměnná se skládá z následujících 8 položek:
 - Spolek a finanční stránka
 - Spolek jako překážka
 - Spolek a soustředění
 - Spolek a akademické hledisko
 - Spolek a události
 - Konkrétní událost
 - Spolek a hodnoty
 - Důležitost spolku v životě člena
- *Budoucnost spolků.* (zkoumají se důvody, proč popularita buršenshaftů klesá). Tato proměnná se skládá z následující položky:
 - Proč si myslíš, že klesá popularita buršenshaftů?

3.1.3. Postup

Po zpracování přehledu literatury a vypracování dotazníku byli osloveni aktivní i neaktivní členové buršenshaftu, aby bylo získáno co nejvíce subjektů, od kterých by bylo možné se dozvědět o jejich zkušenostech z buršáckého života. Byl vytvořen dotazník ve formulářích Google *Solanes* (2022), který byl poskytnut členům, kteří odpovídali online.

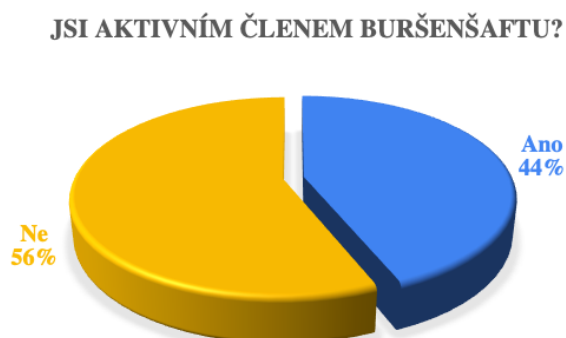
3.1.4. Statistická analýza

Odpovědi byly zaneseny do tabulkového procesoru Excel a následně byly provedeny popisné statistické analýzy. Statistické analýzy byly provedeny pomocí počítačového programu *Excel* (2007). Pro sociodemografické údaje a zkoumané proměnné byly zjištěny popisné statistiky.

3.2 Výsledky

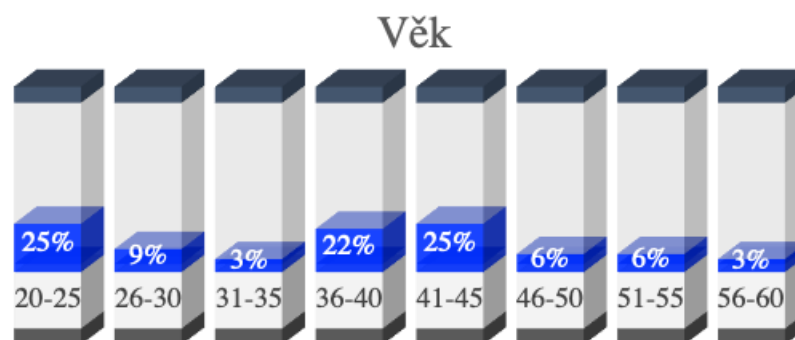
3.2.1. Sociodemografické údaje

Obrázek 1. Aktivní a neaktivní členové spolku

Podíl respondentů aktivních v roce 2022, kteří pokračují ve studiu na vysoké škole, oproti respondentům, kteří ukončili vysokoškolské studium, ale stále se angažují v buršenshaftu. Jak je patrné z grafu, vzorek respondentů je poměrně vyrovnaný.

Obrázek 2. Rozdělení účastníků průzkumu podle věku

Toto je popis intervalů věku aktivních a neaktivních členů. Od této části práce se budou v následujících grafikách znázorňovat dvě velké skupiny: (1) členové do 30 let (34 %) a (2) členové starší 30 let (66 %).

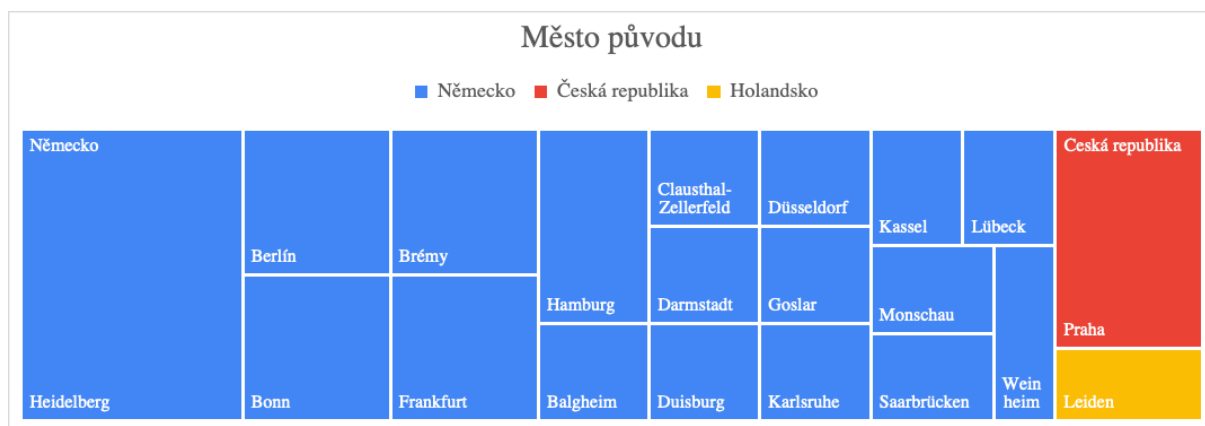
Bylo rozhodnuto, že vytvoření těchto dvou skupin bude nejvhodnější, neboť jsou to dvě největší skupiny, které zhruba odpovídají větší skupině těch, kdo v současné době studují, nebo právě ukončili studium, a starším, více či méně zkušeným odborníkům s různými pracovními zkušenostmi.

Obrázek 3. Rozdělení účastníků podle národnosti

Jak je patrné z grafu, většina studentů je německého původu. Na druhou stranu je třeba poznamenat, že v buršensaftu je vysoké procento členů české národnosti. Důvodem je skutečnost, že v akademickém roce 2018/2019 shodou okolností vstoupili do tohoto studentského spolku tři zahraniční studenti. Od tohoto akademického roku se čeští studenti pravidelně účastní života buršensaftu. Procento nizozemských studentů je dáno tím, že v akademickém roce 2017/2018 se nizozemský student, který již byl součástí nizozemského studentského spolku, po přestěhování do Heidelbergu přihlásil do spolku německého.

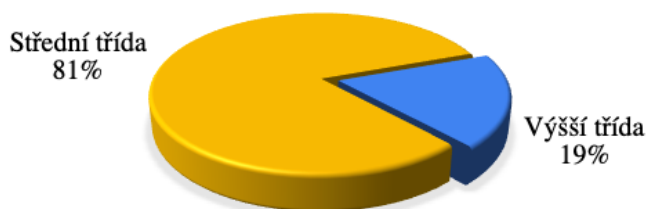
Obrázek 4. Město původu členů spolku

Většina respondentů přirozeně pochází z města Heidelberg. Zbytek respondentů pak z jiných německých měst bez společného vzoru. Podíl zahraničních studentů, kteří studují na vysoké škole a mají vazby na německé spolky, činí přibližně 13 %.

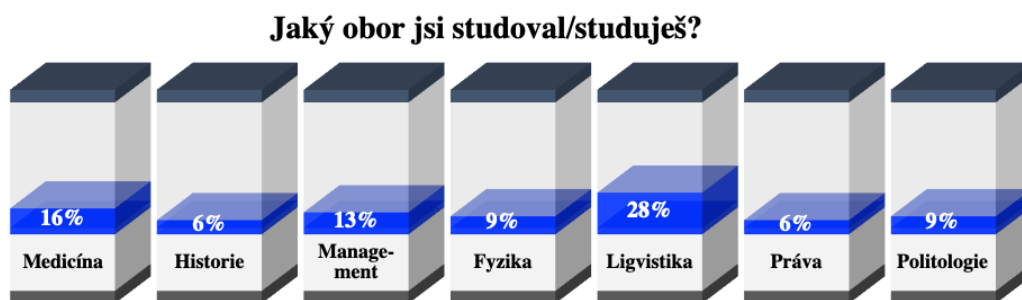
Obrázek 5. Socioekonomické rozdělení

Z jaké socio-ekonomické třídy pocházíš?

Následující graf ukazuje nejčastější socio-ekonomický původ členů buršenshaftu. Sociální skupiny byly definovány podle definice, kterou definovali kolegové během mého pobytu spolku. Skupiny se rozlišují čistě z ekonomického hlediska. Je zjevné, že zcela převládá střední třída a zhruba jedna pětina členů pochází z vyšší ekonomické třídy. Jako možnost byla uvedena v dotazníku také aristokracie, vybrána však nebyla ani jednou, což je zajímavé v porovnání například s rokem 1817, kdy na první Wartburské slavnosti studenti pocházející ze šlechtických rodů tvořili zhruba 6 % zúčastněných.⁵¹

Obrázek 6. Nejzastoupenější obory v buršenshaftu

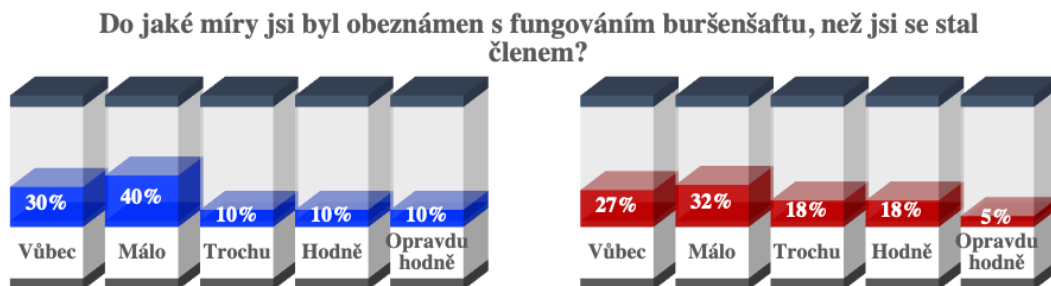
Tento graf ukazuje obory, které členové tohoto buršenshaftu nejčastěji studují či studovali. Nutno je zmínit fakt, že popularita oborů úzce souvisí s renomovanými obory heidelberské univerzity, kde například studium medicíny patří mezi jedno z nejlepších v Německu, podobně je tomu také se studiem práv či s obory zaměřenými na studium literatury a jazyka. Více než 70 % studentů, kteří byli nebo jsou členy buršenshaftu v Heidelbergu, studovalo

⁵¹ HEITHER, Dietrich a kol., *Blut und Paukboden: Eine Geschichte der Burschenschaften*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 1997, s. 23.

společenské vědy a práva. Zbývajících 30 % je téměř rovnoměrně rozděleno mezi medicínské a technické obory.

3.2.2. Důvody pro vstup

Obrázek 7. Krok do neznáma

Ačkoli může být výsledek překvapující, není neobvyklé, že velká část členů před vstupem do spolku měla velmi omezené informace a představy o tom, jak takové společenství funguje. V souvislosti s dalšími grafy lze vyvodit, že pokud členové znají systém buršenshaftu, je tomu díky známým, kteří v něm jsou, nebo v minulosti byli, a podle jejich vzoru tam noví členové vstupují. Lze pozorovat, že v průběhu času se znalosti subjektů před vstupem do bratrstva výrazně nezměnily.

Obrázek 8. Hlavní důvody a motivace pro vstup

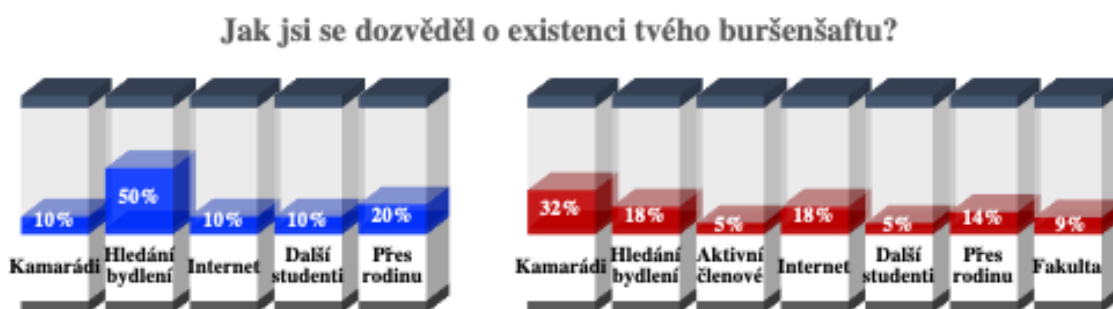

Hlavními důvody, proč se studenti stávají členy, bývají v obou skupinách především touha po komunitě, po sounáležitosti a zajímavých zážitcích: „*Jakožto student v novém městě jsem chtěl být členem silné komunity, která člověku dává příležitost rozšířit si obzory*“.⁵² Mezi mladší skupinou pak značně převládá tendence vstupovat do spolků kvůli známým nebo spolužákům, kteří sami v buršenshaftu již působí, ti je na začátku studijních let do daného

⁵² SOLANES, Damián, Dotazník: *Das Leben in Burschenschaftencon*. Vytvořeno přes Google Forms. 2022. Nepublikováno.

buršenshaftu přivedou a uvedou do spolkového života. Mladí začínající studenti tak nacházejí útočiště a skupinu kamarádů. Buršenshafty také bývají spjaty s rodinnou tradicí. Z grafu je zjevné, že podstatná část členů se stává aktivními, protože v buršenshaftu kdysi působil jejich sourozenec, otec či dědeček, a zachovává tak tradici. Se vstupem do spolku je často spojena touha po nových netradičních zážitcích: „*Toužil jsem zažít víc, než co nabízí pouhé studium a spolek pro mě bylo místo, o kterém jsem se domníval, že bych tohoto mohl dosáhnout*“.⁵³ Nikoli poslední motivací pro vstup do spolku bývá důvod čistě praktický, studenti potřebují ubytování a spolky se pyšní honosnými několikapatrovými budovami, které si mohou dovolit pronajímat členům za opravdu podprůměrné nájemné. Člen spolku si tak může užívat levného bydlení, které zpravidla bývá v centrech univerzitních měst.

Obrázek 9. Jak se studenti o komunitě dozví

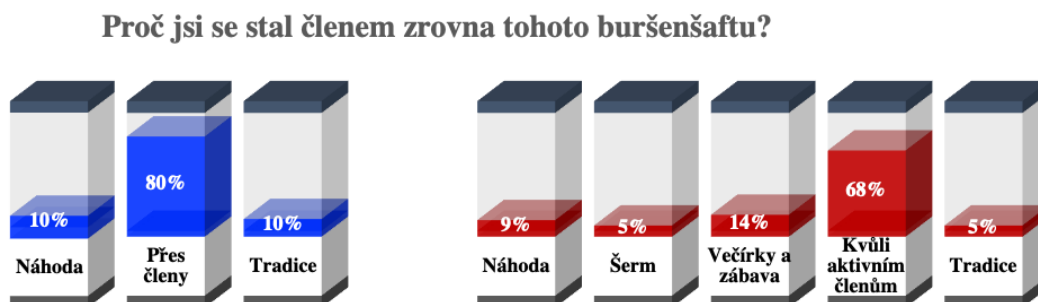
Způsoby, jak se student o existenci daného spolku dozvídá, bývají z části podobné důvodům, pro vstup: známí ve spolku, kamarádi a rodinní příslušníci. Převládajícím faktorem mezi mladou generací členů je však i nadále možnost bydlení. V minulosti se o spolcích v této souvislosti nedozvěděli. Je patrné, že mezi současnými studenty, kteří jsou členy buršenshaftů, je ubytování a jeho místo jedním z hlavních důvodů vstupu. Mezi neaktivními členy buršenshaftů tomu tak nebylo.

V současnosti spolky nabízejí bydlení ve svých domech na různých inzertních plochách. Díky dobré lokaci a příznivé ceně je takový inzerát těžké přehlédnout, po domluvení schůzky si člověk byt prohlédne, a dozví se tak o existenci spolku. Celý proces je přirozeně díky internetu mnohem jednodušší. Neaktivní členové se o existenci bratrstva častěji dozvídají

⁵³ Tamtéž.

díky jiným členům buršenshaftů. Tento faktor není pro současné členy bratrstva tak významný.

Obrázek 10. Proč právě tento spolek?

Hlavním důvodem pro volbu konkrétního buršenshaftu byly v obou skupinách respondentů sympatie/antipatie, které v nich při návštěvě spolkového domu vyvolali aktivní členové přítomní v daném okamžiku.

3.2.3. Život v buršenshaftu

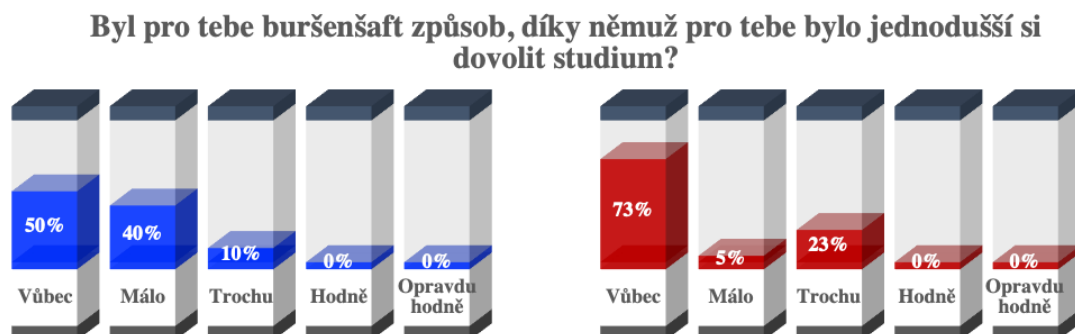
Obrázek 11. Jak tě spolek změnil?

Porovnáme-li obě skupiny, aktivní a neaktivní členy, vidíme, že první skupina soustřeďuje vliv bratrstva ve svém životě do tří skupin Zlepšení *soft skills*, Zlepšení zodpovědnosti a Zvýšená sebedůvěra prakticky rovnoměrně. U neaktivních členů se však vliv ze 45 % soustředí na zlepšení zodpovědnosti. Ostatní faktory jsou rozděleny do různých položek.

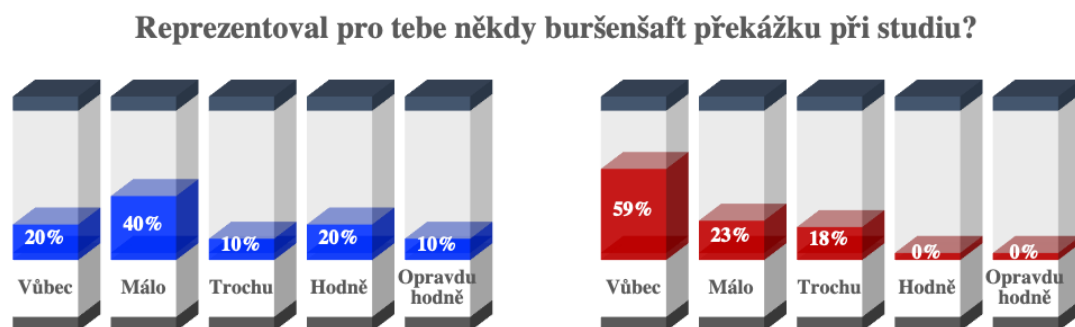
3.2.4. Spolek a vysokoškolská studia (studium, soužití, benefity)

Obrázek 12. Spolek a finanční stránka

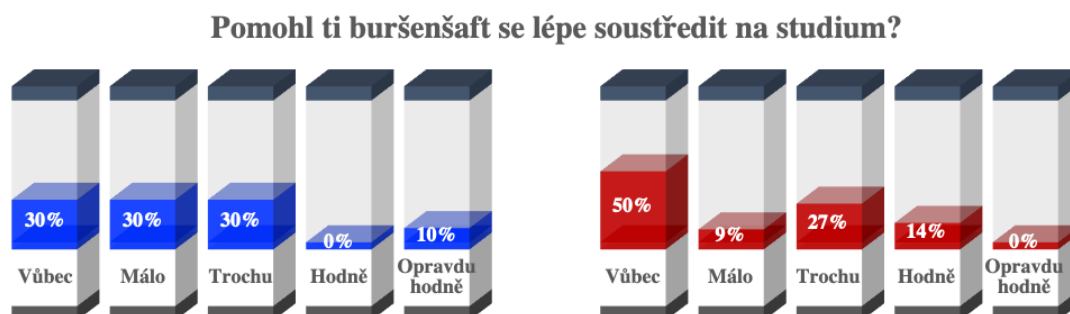
Dříve i nyní členové vnímají, že buršenshaft nepředstavuje podstatný faktor, kvůli kterému si mohou dovolit studium. Lze tedy konstatovat, že buršenshafty nepředstavují rozhodující ekonomický faktor v každodenním životě studenta.

Obrázek 13. Spolek jako překážka

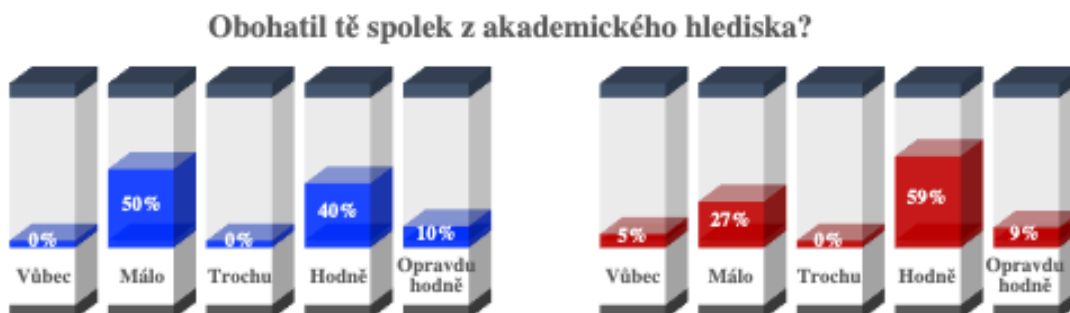
Podle výpovědi neaktivních členů nepředstavoval buršenshaft překážku ve studiu. Studenti, kteří v současné době aktivně studují, vnímají na základě předložených odpovědí bratrstvo jako překážku ve studiu značně nerovnoměrně. V tomto smyslu 30 % studentů uvádí, že bratrstvo je částečně skutečně rušivým elementem při studiu.

Obrázek 14. Spolek a soustředění

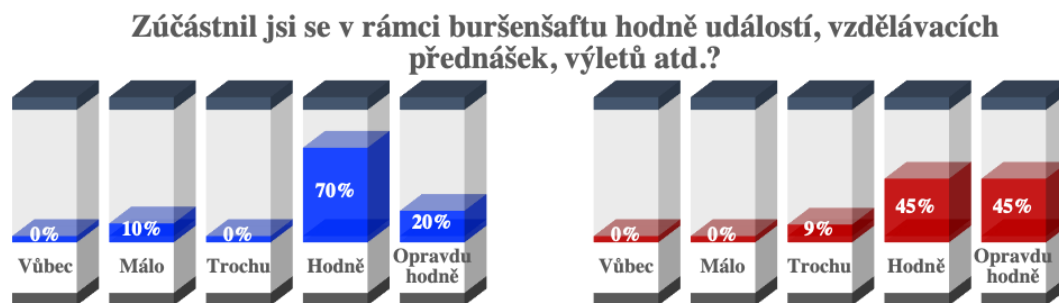
Obecně lze konstatovat, že v daném období nebyl buršenshaft prvkem, který by zásadním způsobem pomohl zvýšit soustředění na studium ani pro aktivní, ani pro neaktivní členy.

Obrázek 15. Spolek a akademické hledisko

Přestože z výše uvedeného grafu vyplývá, že buršenshaft nijak výrazně nepomáhá členům soustředit se na studium, odpovědi na tuto otázku indikují, že jak aktivní, tak neaktivní členové pocítují díky členství ve spolku obohacení studia. To může být způsobeno tím, že členové se v rámci agendy spolku věnují aktivitám, které zahrnují získávání studijních dovedností jako týmová práce a vypracovávání různých teoretických písemných prací.

Obrázek 16. Spolek a události

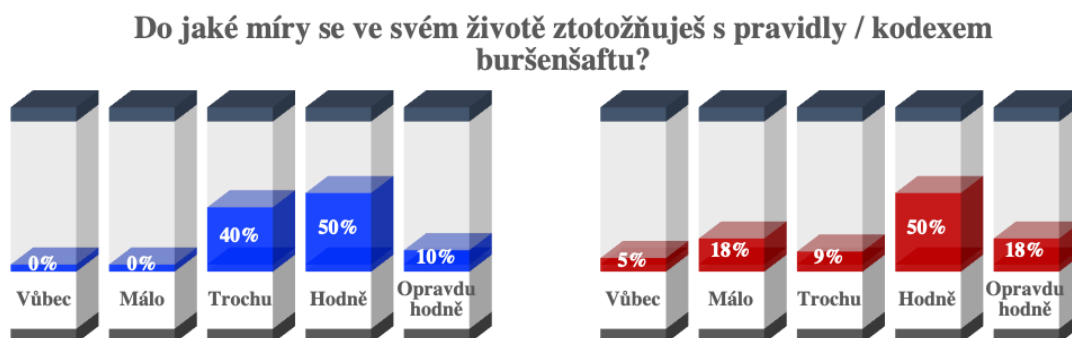
Z grafu můžeme vypočítat, jak obě skupiny vnímají, že se během svého pobytu v buršenshaftu ve velké míře účastnily různých akcí. Tato skutečnost naznačuje, že se jedná o jeden z relevantních důvodů pro členství studenta v buršenshaftu.

Obrázek 17. Konkrétní událost

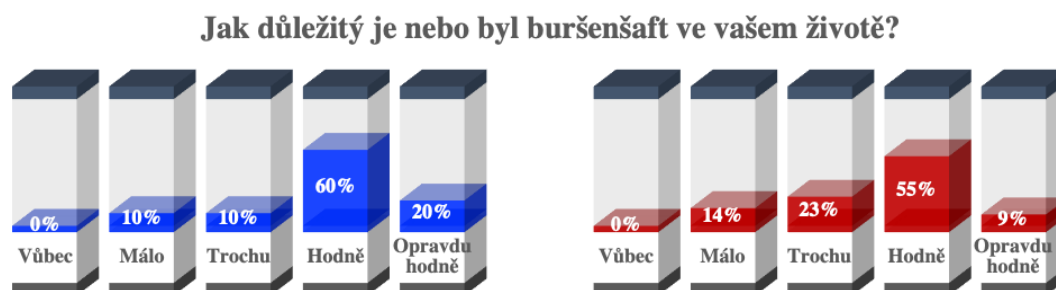
Událostí, které byly pro dotazované aktivní i neaktivní členy buršenshaftu významné, je mnoho a jsou různorodé. Tento fakt vypovídá o bohaté nabídce akcí buršenshaftu. U neaktivních členů pak vyniká událost *Stiftungs-fest* (oslava výročí buršenshaftu).

Obrázek 18. Spolek a hodnoty

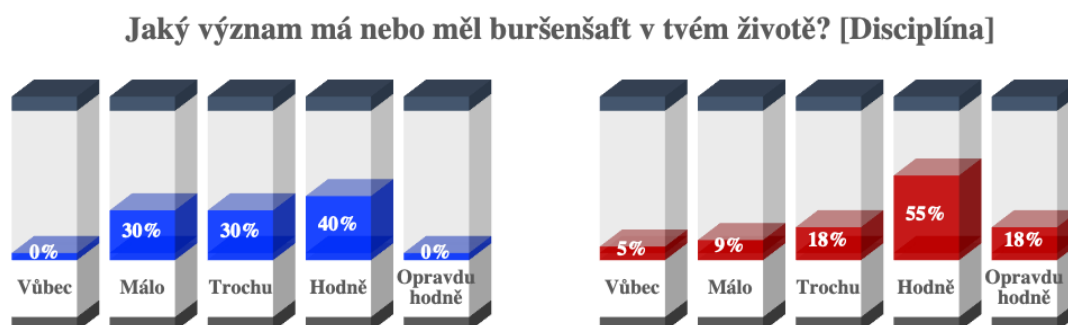
Jak je vidět z grafu, v buršensšaftu je 25 % neaktivních členů, kteří se s jeho hodnotami neztotožňují, všichni aktivní členové se s nimi naopak ztotožňují. Čas může být prvkem, který ovlivňuje, že ztotožnění se s hodnotami buršensšaftu upadá.

Obrázek 19. Důležitost spolku

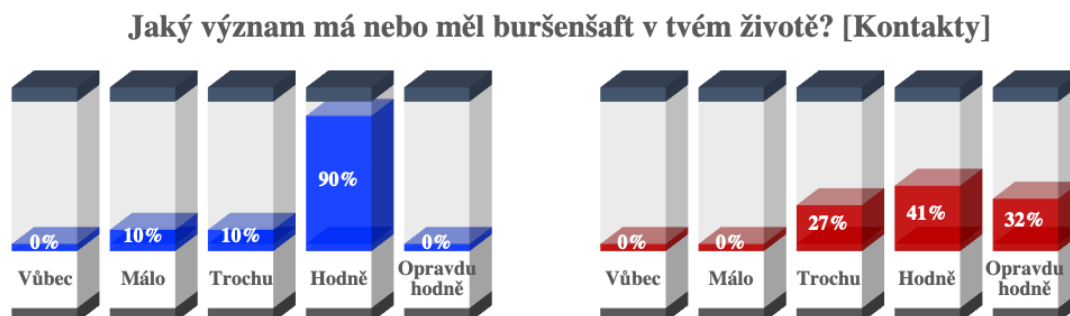
Vnímání důležitosti buršensšaftu z dlouhodobého hlediska pro jeho aktivní i neaktivní členy zůstává na podobných procentech.

Obrázek 20. Důležitost spolku (Disciplína)

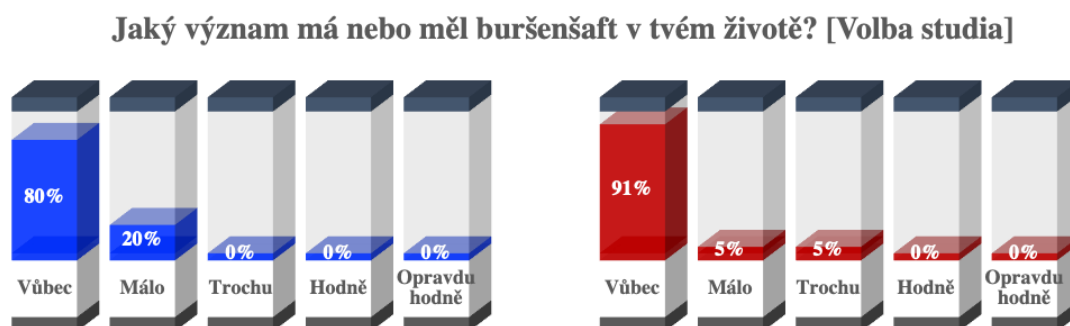
Mezi neaktivními členy převládá názor, že život v buršensšaftu přináší více hodnot spojených s disciplínou. Tento názor nepřevládá mezi současnými aktivními členy. Vnímání pojmu disciplína pravděpodobně ovlivňují společenské hodnoty různých generací.

Obrázek 21. Důležitost spolku (Kontakty)

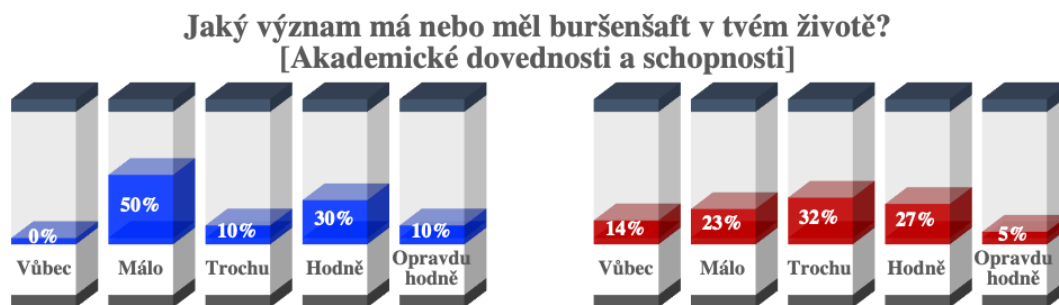
Obecně si všichni členové bratrstva, aktivní i absolventi, velmi cení kontaktů, které díky buršenshaftu získají. Je pravda, že rozložení v hodnocení důležitosti kontaktů je mezi neaktivními členy rovnoměrnější. To může být způsobeno tím, že po vstupu do pracovního světa mohou neaktivní členové vnímat užitečnost kontaktů navázaných během pobytu ve spolku rozdílným pohledem než v mládí. Aktivní členové vnímají kontakty, které buršenshaft vytváří, jako velmi cenné.

Obrázek 22. Volba studia

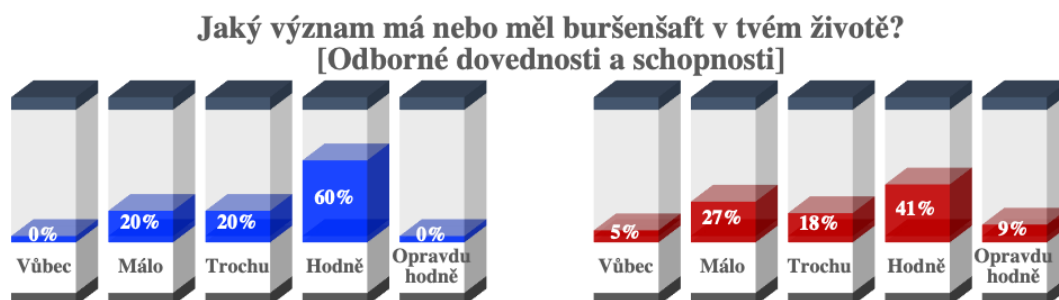
Volba studia není skutečností, která by byla ovlivněna členstvím ve spolku.

Obrázek 23. Akademické schopnosti

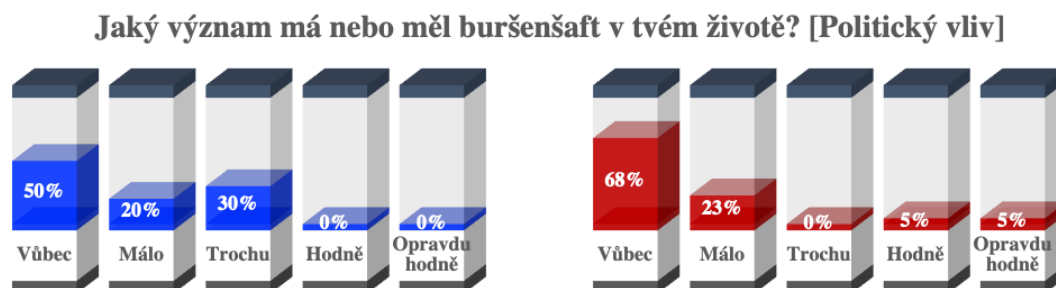
Z této grafiky vyplývá, že názor na získání akademických dovedností se mezi členy velmi různí. V obou skupinách je však zhruba 50 % členů, kteří zastávají názor, že buršenshaft byl důležitým faktorem, který obohatil jejich akademické dovednosti a schopnosti. V obou skupinách je ale také podstatné procento členů, kteří nepocítili při svém působení na spolku, že by je nějak zvlášť obohatil z akademického hlediska.

Obrázek 24. Odborné dovednosti

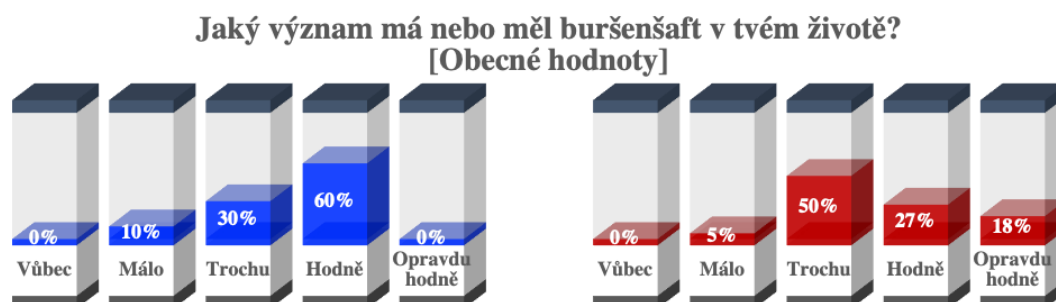
Aktivní studenti více vnímají, že bratrstvo zvyšuje odborné kvality svých členů. Tato skutečnost může být způsobena, stejně jako v předchozím grafu, rozdíly v uplatnění absolventů na trhu práce a v jejich profesním rozvoji.

Obrázek 25. Politický vliv

Podle výsledků není život v buršenshaftu vnímán jako faktor ovlivňující politický život jeho členů. Tento výsledek může být pro mnohé překvapující, vzhledem k faktu, že buršenshafty byly v minulosti spolky politicky značně aktivními. Tato grafika dokazuje odklon od politické radikální aktivity, se kterou bývají buršenshafty často spojovány.

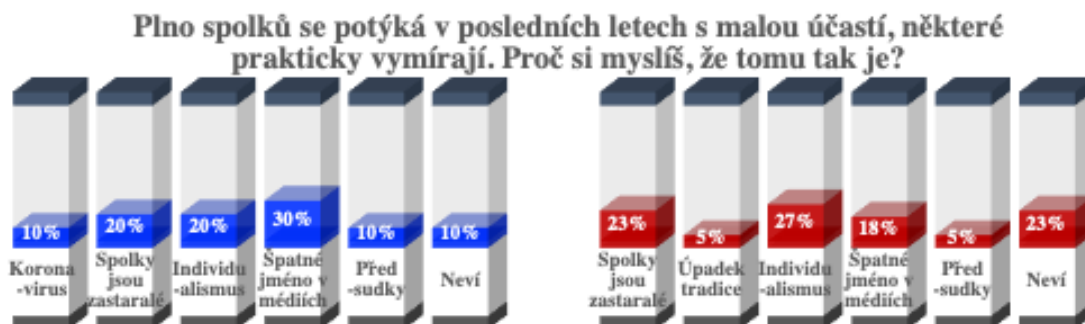
Obrázek 26. Obecné hodnoty

Členové buršenshaftu, aktivní i neaktivní, vnímají, že jim bratrstvo předává nebo předalo hodnoty, které uplatňují ve svém životě. Tato skutečnost vypovídá o intenzitě a dopadu, který spolkový život má na jedince, který je nebo byl jeho součástí. Když přihlédneme ke skutečnosti, že se členové zpravidla scházejí po celý život, je jasné, že minimálně hodnota sounáležitosti a přátelství je ve členech pevně ukotvena.

3.2.5. Budoucnost spolků

Obrázek 27. Budoucnost spolků

Podle získaných výsledků je ztráta individuality, jinými slovy možnost být pohlcen ostatními členy bratrstva a nebýt sám sebou, jedním z důvodů, proč se respondenti domnívají, že do bratrstev nevstupuje více studentů. Druhým hlavním důvodem, proč se do bratrstev nevstupuje, je špatná pověst, která se o nich šíří v médiích. Další skupina respondentů se domnívá, že bratrstva jsou dnes již zastaralá.

4 Diskuze

Průměrný věk respondentů dotazníku byl 46 let. Ačkoli značná část z nich ještě studuje, výsledný věkový fakt vypovídá o věkové rozmanitosti aktivních a neaktivních členů buršenshaftu. Naprostá většina členů spolku pochází ze Spolkové republiky Německo, jelikož se jedná o německý buršenshaft, tak tento údaj není překvapivý. Podíl studentů z jiných zemí však vypovídá o otevřenosti spolku přijímat i studenty z jiných zemí a vyvrací přesvědčení z minulosti, že by německé spolky měly přijímat ryze německé studenty. Studenti před vstupem do buršenshaftu často mají velmi omezené informace o jeho fungování. Důvodem je pravděpodobně skutečnost, že buršenshafty jsou velmi uzavřené komunity, o kterých se člověk zvenčí těžko něco dozví, jelikož neradi zveřejňují informace o svých aktivitách a velmi zřídka poskytují rozhovory. Studenti, kteří jsou s fungováním spolku obeznámeni, mají tyto znalosti proto, že v minulosti ve spolku působil nějaký jejich známý, nebo rodinný příslušník, který ho o činnosti spolku informoval.

Hlavním důvodem pro vstup do bratrstva bývá hledání komunity a touha po navázání přátelství. V Německu, stejně jako v jiných evropských zemích, není raritou cestovat za studiem do jiného města. Mladý student se v novém městě může cítit osaměle, účast v buršenshaftu mu zajistí velkou skupinu přátel a program na celý semestr. Dalším důvodem pro vstup do spolku stojícím za zmínku, je pokračování rodinné tradice. Často se totiž členy spolku stávají sourozenci, nebo ti, jejichž otcové a dědečkové v minulosti rovněž bývali příslušníky buršenshaftu.

Studenti se o existenci spolků dozvídají nejčastěji tak, že hledají ubytování na internetu. Spolky mívají na inzertních plochách velmi pěkně nafocené pokoje. Jelikož bývá poloha a cena bydlení velmi výhodná a na první pohled nelze poznat, že se jedná o bydlení ve spolku, studenti často na inzerát odpoví a domluví si prohlídku a teprve v jejím průběhu jsou obeznámeni s konceptem spolkového bydlení. Dalším zdrojem bývají známí, rodina, kamarádi, spolužáci, kteří jedince o existenci spolku informují.

Respondenti nejčastěji uvádějí, že spolek zlepšil jejich *soft skills*, k čemuž nejspíš dochází díky nutnosti hledat řešení různých situací spolu s ostatními členy spolku a také díky přednáškám pořádaných na spolku, jež se zaměřují mnohdy právě na tento typ dovedností.

Dalším pozitivním přínosem spolku, který respondenti pocítují, je zvýšení pocitu zodpovědnosti. Každý člen zastupuje ve spolku určitou funkci, která zahrnuje vyšší či nižší

míru zodpovědnosti, kterou musí vykonávat opravdu svědomitě, jinak by mohl být v rámci spolkové schůze potrestán za zanedbávání svěřených povinností. Ruku v ruce se zodpovědností jde také sebedůvěra, jejíž nárůst pociťuje především skupina mladších respondentů, což může být důsledek plnění různých zkoušek a úkolů v rámci spolku a podpory ostatních členů.

Ačkoli členové oceňují levné ubytování, není pro ně bydlení ve spolku rozhodujícím faktorem, který by jim finančně usnadňoval studium.

Členové sice tráví spolkovým životem podstatnou část svého času, přesto však naprostá většina z nich nevnímá spolek jako překážku při studiu.

Na druhou stranu však spolek není vnímán ani jako faktor, který by svým členům zásadně pomáhal při soustředění na studium. Zde je nutno zmínit, že byly zaznamenány případy, kdy členové spolku vznesly názor, že některý z nich zásadně zanedbává své studijní povinnosti. Danému členovi se následně dostalo domluvy a byla mu například zakázána konzumace alkoholu ve spolkovém domě, dokud u něj nedojde ke zlepšení studijních výsledků.

Díky přednáškám a vypracovávání různých referátů mohou být členové spolku značně obohaceni z akademického hlediska. Toto obohacení je přirozeně velmi individuální, členové sice na přednášky chodit musí, nikdo je však nemůže přinutit, aby se na ně soustředili a vytěžili z nich tak maximum. Podobně je tomu i s vypracováváním referátů. Ačkoli je na profesionalitu referátů kladem velký důraz, jejich ledabylé zpracování neznamená vyloučení ze spolku a nenese s sebou žádný přísnější trest.

Události a kulturní život jsou v životech členů bratrstva velmi markantní. Díky programu spolku se členové v průběhu semestru účastní nespočtu vzdělávacích přednášek, navštíví řadu zajímavých míst, pořádají mnoho zábavných akcí a mají šanci se setkat s různými pozoruhodnými lidmi pocházejícími nejen z řad starých pánů.

Shodnotami spolku se ve větší či menší míře ztotožňují všichni aktivní členové, což je vzhledem k časové intenzitě, jakou na spolku tráví, pochopitelné. Pokles ve ztotožnění se se spolkovými hodnotami lze pozorovat u zhruba čtvrtiny neaktivních členů, zde je možným faktorem čas a ztráta zájmu o spolek.

Pro většinu aktivních i neaktivních členů je spolek považován za velmi důležitý faktor jejich životů. Tuto skutečnost jasně dokládá fakt, že mnoho členů navštěvuje spolkové akce i padesát let po ukončení svých studií.

Zlepšení disciplíny do jisté míry pociťují všichni členové. Spolek má jasná pravidla, která je třeba respektovat, členové musí plnit své povinnosti, musí být spolehliví, proto je přirozené, že se z nich stávají disciplinovanější jedinci.

Díky spolku získávají členové řadu kontaktů, které pro ně mohou být prospěšné jak na rovině osobní, tak na rovině profesionální. Mezi členy, kteří za sebou mají soužití v rámci jednoho spolku, panuje silné bratrské pouto, z toho důvodu si často pomáhají a snaží se být si vzájemně prospěšní.

Spolek své členy nikterak politicky neovlivňuje. Ačkoli bývaly buršenshafty v minulosti často spojovány s radikální pravicí a vykazovaly i značnou politickou angažovanost, v současnosti tomu tak rozhodně není.

Některé spolky se potýkají s nižším počtem zájemců, to je však nejpravděpodobněji způsobeno hluboce zakořeněnými předsudky, které vůči těmto seskupením stále přetrvávají.

Vinou mediálně negativního obrazu, který vzhledem ke své minulosti buršenshafty stále mají, k nim řada lidí přistupuje se značkou skepsí.

Uzavřenost buršenshaftů a závoj tajemnosti, do něhož jsou zahaleny, tomuto přesvědčení bezesporu jenom nahrává. Někteří členové jsou toho názoru, že buršenshafty jsou zastaralé, a to je, podle nich, hlavním důvodem, proč do nich noví členové nechtějí vstupovat.

Za poslední roky však byla zaznamenána řada pozitivních změn, které buršenshafty podstoupily, které jasně dokazují, že tvrzení o jejich konzervatismu není na místě. Další změny v tomto duchu by mohly buršenshaftům jen prospět.

Závěr studie

- Hlavní závěry vyplývající z této studie jsou následující:
- Většina členů bratrstev patří k vyšší střední třídě.
- Většina členů vstupuje do buršenshaftů z důvodu hledání komunity a kvůli jiným aktivním členům, které znají z dřívějšíka.
- V dnešní době se studenti o buršenshaftech nejčastěji dozvídají při hledání ubytování.
- Činnost bratrstva pomáhá při rozvoji dovedností důležitých pro studenty jak během studia na univerzitě, tak i při jejich následném pracovním uplatnění.

- Bydlení ve spolku nepředstavuje pro studenty zásadní finanční úlevu při studiu.
- Studenti nepovažují buršenshafty za překážku, která by jim bránila soustředit se na studium.
- Jak aktivní, tak neaktivní členové se cítili vstupem do spolku obohaceni po akademické stránce.
- Většina členů se domnívá, že bratrstvo obohacuje jejich kulturní život.
- Spolkový život zprostředkovává hodnoty, které členům zůstávají natrvalo.
- Zejména neaktivní členové pocítují a oceňují, jakým způsobem se během let strávených v buršenshaftu zvýšila jejich disciplína. Na druhou stranu aktivní členové toto obohacení tolik nevnímají.
- Kontakty nabízené buršenshaftem jsou jedním z prvků, kterých si členové nejvíce cení, i když se názory na tuto otázku mezi aktivními a neaktivními členy značně různí.
- Členství v buršenshaftu není při volbě dalšího studia významné.
- Polovina studentů, kteří jsou členy buršenshaftu uvedla, že buršenshaft má značný vliv na získávání akademických znalostí.
- Členství v buršenshaftu nemá žádný vliv na politický život jeho členů.
- Řada aktivních členů hodnotí pozitivně úroveň ubytování ve spolcích a lokaci spolkových domů na privilegovaných místech.
- Podle členů buršenshaftu jsou dvěma hlavními důvody, proč studenti ve vyšší míře nevstupují do spolků, ztráta individuality a špatná pověst v médiích.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s historicko-kulturním aspektem a aktuální situací německých buršenshaftů. Tento cíl jsem se pokusil v nevyšší míře splnit.

První část bakalářské práce se zaměřuje na vymezení pojmu studentských spolků a dále pak blíže definuje buršenshafty a jako příklad zmiňuje konkrétní buršenshaft Frankonia zu Heidelberg. V historické části práce je popsán zrod a poslání buršenshaftů a zásadní historické momenty, které měly vliv na jejich utváření.

Druhá část umožňuje vhled do života a zvyklostí spolků, kam není za normálních okolností snadné proniknout. Popisuje poznávací znaky spolků, jejich hierarchii, aktuální číselné údaje a klade velký důraz na přiblížení tradic, které se v rámci spolkového života pěstují.

V poslední, praktické části je pomocí dotazníku zkoumáno, jak současní aktivní a neaktivní členové buršenshaftu Frankonia zu Heidelberg vnímají své aktuální, či bývalé působení ve spolku. Pomocí získaných dat jsou vytvořeny grafy, které vyjadřují pohledy členů na dotazovaná témata.

Díky této práci jsem měl šanci prohloubit své znalosti o německých buršenshaftech, a dozvědět se tak o názorech velmi různorodé skupiny studentů. Z mé práce vyplývají následující výsledky:

- Buršenshafty v 21. století prošly velkou změnou, a to především v odklonu od radikální pravice, nebyly potvrzeny předsudky, které ve společnosti vůči nim panují.
- Poskytují útočiště a jsou silnou komunitou pro studenty, o kterou se mohou opřít.
- Do budoucnosti vybavují své členy silným společenským kapitálem.
- Členové v rámci spolku pocítují silné kulturní obohacení a zažívají netradiční události.
- Nadále projevují zájem o německou historii a pěstují německou kulturu.
- Nejzásadnější hodnoty pro členy spolku představují přátelství a pocit sounáležitosti.

Resumé

Das Ziel dieser Bachelorarbeit ist es, den Leser mit dem historischen und kulturellen Aspekt und der aktuellen Situation der deutschen Burschenschaften vertraut zu machen.

Der erste Teil der Bachelorarbeit befasst sich mit der Definition des Begriffs der Studentenverbindungen und definiert die Burschenschaften am Beispiel der Frankonia zu Heidelberg näher. Der historische Teil beschreibt die Entstehung und den Zweck der Burschenschaften sowie die wichtigsten historischen Momente, die ihre Entstehung beeinflusst haben.

Der zweite Teil gibt einen Einblick in das Leben und die Bräuche der Burschenschaften, die normalerweise nicht leicht zu durchdringen sind weil, diese nur in geschlossenen Kreisen stattfinden. Beschrieben werden die Erkennungsmerkmale der Burschenschaften ihre Hierarchie, ihre aktuelle Anzahl und die in den Verbindungen gepflegten Traditionen.

Im letzten, praktischen Teil wird mit Hilfe einer ausgewerteten Umfrage untersucht, wie aktive und inaktive Mitglieder der Burschenschaft Frankonia zu Heidelberg ihr aktuelles oder ehemaliges Wirken in der Verbindung wahrnehmen. Anhand der gesammelten Daten werden Diagramme erstellt, die die Ansichten der Mitglieder zu den befragten Themen wiedergeben.

Dank dieser Arbeit hatte ich die Möglichkeit, mein Wissen über deutsche Burschenschaften zu vertiefen und die Ansichten einer sehr unterschiedlichen Gruppe kennenzulernen. Aus meiner Arbeit ergeben sich folgenden Ergebnisse:

- Die Burschenschaften haben im 21. Jahrhundert einen großen Wandel durchgemacht, vor allem in ihrer Abkehr von der radikalen rechten Haltung, die Vorurteile, die in der Gesellschaft gegenüber ihnen herrschen, haben sich nicht bestätigt.
- Sie bieten einen Rückzugsort und eine starke Gemeinschaft, auf die sich die Studenten stützen können.
- Sie statten die Mitglieder mit einem starken sozialen Netzwerk für die Zukunft aus.
- Die Mitglieder empfinden eine starke kulturelle Bereicherung und erleben exklusive Veranstaltungen innerhalb der Verbindung.
- Sie zeigen weiterhin Interesse an der deutschen Geschichte und pflegen die deutsche Kultur.

- Die wichtigsten Werte für die Mitglieder der Verbindung sind Freundschaft und das Gefühl der Zugehörigkeit.

Seznam použité literatury

Burschenschaft Frankonia zu Heidelberg, *Handbuch zum Fuchskränzen*. Osobní archiv autora. Heidelberg 2004. Nepublikováno.

ELLWEIN, Thomas, *Die Deutsche Universität. Vom Mittelalter bis zur Gegenwart*. Königstein: Fourier, 1985. ISBN: 978-3925037900.

HEITHER, Dietrich a kol., *Blut und Paukboden: Eine Geschichte der Burschenschaften*. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 1997. ISBN-3-596-13378-5.

KRAUSE, Peter, *O Alte Burschenherrlichkeit*. Wien: Edition Kaleidoskop, 1980. ISBN: 9783222111273.

WIPPERMANN, Wolfgang, *Männer, Mythen und Messuren: Geschichte der Corps und Burschenschaften*. Hamburg: Orsburg Verlag, 2019. ISBN 978-3-95510-183-1.

Elektronické zdroje

Coburger Convent. Coburger Convent der akademischen Landsmannschaften und Turnerschaften an deutschen Hochschulen. [online: <https://coburger-convent.de/>].

Der Unitas-Verband. Verband der Wissenschaftlichen Katholischen Studentenvereine Unitas e.V. [online: <https://www.unitas.org/strukturen/>].

Die Burschenschaft. Deutsche Burschenschaft. [online: <https://burschenschaft.de/die-burschenschaft/>].

Die deutsche Sängerschaft. Deutsche Sängerschaft: Weimarer CC. [online: <https://xn--deutsche-sngerschaft-kzb.de/ueberDS/>].

Einig und Treu. Heidelberger Franken. Burschenschaft Frankonia zu Heidelberg. [online: <https://www.frankonia-hd.de/de/>].

Grundsätze des Kartellverbandes. Kartellverband katholischer Studentenvereine. [online: <https://www.kartellverband.de/kartellverband/grundsaeetze.html>].

MARCOWITZ, Reiner, Wiener Kongress 1814/15 und Pariser Friedenskonferenz 1919/20 Zwei Friedenskulturen im Vergleich, Bundeszentrale für politische Bildung. 18. 5. 2015. [online: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/206929/wiener-kongress-1814-15-und-pariser-friedenskonferenz-1919-20/?p=all>].

MCCASKILL, Grace Mary, Zipfel der Freundschaft: Sie schlagen sich nicht, sie schwören sich ewige Treue: in Damenverbindungen tragen Frauen Farben. *Der Spiegel*, 20. 10. 2002. [online: <https://www.spiegel.de/start/zipfel-der-freundschaft-a-ed8d1d78-0002-0001-0000-000025492948?context=issue&name=ZIPFEL+DER+FREUNDSCHAFT>].

OSTERHAMMEL, Jürgen, 1800 bis 1850, Bundeszentrale für politische Bildung, 08. 8. 2012. [online: <https://www.bpb.de/shop/zeitschriften/izpb/142105/1800-bis-1850/?p=all>].

PRINZEN, Sabine, *Die etymologische Untersuchung von Bursche und Börse. Verschiedene Wörter – ein gemeinsamer Ursprung*. Trier: Hausarbeit 2003.

RASKITO, Daniela, Dir gehör' ich, Dir bleib ich bis zum Tod!, *NDR*. 17.10.2014. [online: <https://www.ndr.de/geschichte/Geschichte-der-Studentenverbindungen,studentenverbindung150.html#:~:text=Das%20Wort%20%22Studentenverbindung%22%20ist%20nur,der%20Studentenverbindung%20war%20nie%20unver%C3%A4nderlich>].

REINLE, Dominik, Studentenverbindungen in NRW: Burschen, Corps und alte Herren, Bundes, *Westdeutscher Rundfunk*, 07. 10. 2011. [online: https://web.archive.org/web/20141129111313/http://www.wdr.de/wissen/wdr_wissen/themen/schule_beruf/aktuell/2011/10/studentenverbindungen.php5].

SOLANES, Damián, Dotazník: *Das Leben in Burschenschaften*con. Vytvořeno přes Google Forms. 2022. Nepublikováno.

Über 160 Jahre Frankentradition. Burschenschaft Frankonia zu Heidelberg. [online: <https://www.frankonia-hd.de/de/>].

Über uns. Wingolfsbund. [online: <https://wingolf.org/sample-page>].

Verbindungen. ATB Akademischer Turnbund. [online: <https://www.atb.net/die-verbindungen/>].

Wesen der CV-Verbindungen. CV – Cartellverband der Katholischen Deutschen Studentenverbindungen. [online: <https://www.cartellverband.de/studentenverbindungen/wesen-der-cv-verbindungen/>].

WIGGERINGLOH, Anna, „Hohe Damen“ und „Alte Herren“, *Deutschlandfunk*, 1. 8. 2010. [online: <https://www.deutschlandfunk.de/hohe-damen-und-alte-herren-100.html>].

Zeittafel. ATB Akademischer Turnbund. [online: <https://www.atb.net/zeittafel/>].

Zusammenhalt. CORPS Webseite der Koesener und Weinheimer Corpstudenten. [online: https://die-corps.de/die_corps_-_was_uns_auszeichnet].